

4.1. Z zakresu leśnictwa – użytych w Instrukcji urządzania lasu

Odnośniki do haseł podano zgodnie z zapisem przyjętym dla INDEKSU.

Dodatkowe oznaczenie – rzymska dwójka (II) oznacza tom II IUL.

Adres administracyjny – kod województwa, powiatu, gminy i obrębu ewidencyjnego.

I/§ 22

Adres leśny – kod RDLP, nadleśnictwa, nr obrębu leśnego, nr leśnictwa, nr oddziału, litera pododdziału, a przy wyłączeniu nieliterowanym odpowiedni symbol w miejsce litery pododdziału.

I/§ 22

Analiza gospodarki leśnej w minionym okresie, omawiana na II Komisji Techniczno-Gospodarczej, obejmuje:

- referat nadleśniczego,
- koreferat wykonawcy projektu planu urządzania lasu,
- koreferat Inspekcji Lasów Państwowych,
- końcową ocenę wykonaną przez dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych.

I/§ 3

Analizę gospodarki leśnej w minionym okresie prowadzi się według obrębów leśnych oraz łącznie dla nadleśnictwa, z wyszczególnieniem:

- zmian w stanie posiadania według kategorii gruntów z wyjaśnieniem przyczyn tych zmian,
- porównania zaplanowanych zadań gospodarczych na ubiegłe 10-lecie z ich wykonaniem (z omówieniem istotnych różnic),
- oceny wpływu wykonanych zabiegów gospodarczych na stan lasu,
- rozmiaru wykonanych prac zalesieniowych,

- rozmiaru szkód w lasach spowodowanych przez czynniki biotyczne, abiotyczne i antropogeniczne, z uwzględnieniem ich lokalizacji i przyczyn,
- podstawowych wyników z zakresu użytkowania ubocznego (stopień wykorzystania baz surowcowych z punktu widzenia ich trwałości oraz wyniki gospodarki łowieckiej),
- oceny wykonania zadań wynikających z programu ochrony przyrody,
- wniosków wynikających z porównania powierzchni leśnej i zasobów drzewnych w kolejnych planach urządzenia lasu (według tabeli XIII).

I/§ 77

Bieżący roczny przyrost miąższości drzewostanów na 1 ha oblicza się według formuły:

$$Z_{1ha/1rok} = V_k - V_p + U,$$

gdzie:

- V_k – przeciętna zasobność na 1 ha na koniec okresu,
- V_p – przeciętna zasobność na 1 ha na początku okresu,
- U – suma przeciętnej rocznej miąższości użytków rębnych i przedrębnych na 1 ha za okres ubiegły.

I/§ 118

Bonitacja (klasa bonitacji drzewostanu) – klasę bonitacji drzewostanu, określaną zarówno dla gatunku panującego, jak i dla pozostałych gatunków wchodzących w skład drzewostanu, ustala się na podstawie porównywania wysokości przeciętnej danego gatunku z wysokością przeciętną (tego samego gatunku i dla tego samego wieku), zawartą w *Tablicach zasobności i przyrostu drzewostanów*, zestawionych przez B. Szymkiewicza (Wydanie V, PWRiL, Warszawa 1986). Bonitację określa się z dokładnością do jednej klasy.

I/§ 36

Budowa pionowa – wyróżnia się drzewostany: jednopiętrowe, dwupiętrowe, wielopiętrowe (z reguły wielogeneracyjne), w klasie odnowienia, w klasie do odnowienia i o budowie przerębowej.

I/§ 27.1

Cecha drzewostanu:

- drzewostany z odnowienia (zalesienia) sztucznego,
- drzewostany z odnowienia (zalesienia) naturalnego z nasion,
- drzewostany obcego pochodzenia,
- uprawy po rębni złożonej,
- młodniki po rębni złożonej,

- drzewostany wyżywicowane,
- drzewostany odroślowe,
- drzewostany z zalesień porolnych,
- drzewostany z zalesień na gruntach zrekultywowanych,
- wyłączone drzewostany nasienne,
- gospodarcze drzewostany nasienne,
- otuliny rezerwatów,
- otuliny parków narodowych,
- otuliny wyłączonych drzewostanów nasiennych,
- otuliny ośrodków wypoczynkowych,
- otuliny szkółek wielkoobszarowych i szkółek zespolonych,
- drzewostany doświadczalne,
- projektowane rezerваты,
- ostoje zwierząt chronionych,
- drzewostany z nasion drzew doborowych (plantacyjne uprawy nasienne),
- uprawy pochodne (z nasion wyłączonych drzewostanów nasiennych, plantacji nasiennych i plantacyjnych upraw nasiennych),
- drzewostany z nasion, z gospodarczych drzewostanów nasiennych,
- drzewostany zachowawcze,
- uprawy zachowawcze *in situ* lub *ex situ*.

I/§ 26.1

Cechy antropogeniczne – modyfikacja odmiany podtypu gleby w profilu glebowym uzależniona od zmian w układach czynników glebotwórczych w sekwencjach poziomów genetycznych. Typy gleb antropogenicznych mają profil o zniekształceniach lub przekształceniach mechanicznych lub nieodwracalnie zniekształcone chemicznie układy cech, których natężenie spowodowało zmiany podtypu gleby naturalnej. Do cech antropogenicznych wyróżniających odmiany podtypów glebowych należą: gleby przekształcone mechanicznie i hydrologicznie, gleby przekształcone chemicznie.

II/80, II/82

Cechy geogeniczne – modyfikacja odmiany podtypu gleby w profilu glebowym uzależniona od zmian w układach czynników glebotwórczych w sekwencjach poziomów genetycznych. Do cech geogenicznych wyróżniających odmiany podtypów glebowych należą: pokrywy materiałów przytransportowanych, wtrącenia materiałów węglanowych, domieszki materiału piaszczystego lub pyłowego.

II/82

Cechy pedogeniczne – modyfikacja odmiany podtypu gleby w profilu glebowym uzależniona od zmian w układach czynników glebotwórczych w sekwencjach poziomów genetycznych. Do cech pedogenicznych

wyróżniających odmiany podtypów glebowych należą: troficzność, oglejenie opadowe, oglejenie gruntowe, zabagnienie gleb torfowych i mułowych, stopnie zmurszenia torfu, wody gruntowo-glebowe, wytrącenia pedogeniczne, miąższość gleby mineralnej, miąższość gleby organicznej.

II/80

Cele i zadania urządzania lasu:

- inwentaryzacja i ocena stanu lasu, w tym gleb, siedlisk i drzewostanów oraz określenie i kształtowanie naturalnych relacji między nimi,
- rozpoznanie walorów przyrodniczych w lasach oraz opracowanie programu ochrony przyrody dla nadleśnictwa,
- rozpoznanie funkcji lasu w powiązaniu z zagospodarowaniem przestrzennym,
- podział lasów – według pełnionych funkcji i przyjętych celów gospodarowania – na gospodarstwa (w tym: specjalne, lasów ochronnych oraz lasów wielofunkcyjnych z dominującą funkcją produkcyjną – zwanych dalej lasami gospodarczymi), z wyróżnieniem drzewostanów do przebudowy, dla potrzeb regulacji użytkowania głównego, optymalizacji etatów użytkowania rębnego i przedrębego oraz realizacji długookresowych i średniookresowych celów hodowlanych,
- określenie długo- i średniookresowych hodowlanych i technicznych celów gospodarki leśnej dla urządzanego obiektu, umożliwiających formułowanie celów doraźnych w poszczególnych drzewostanach,
- projektowanie pożądanej struktury gatunkowej, wiekowej i przestrzennej lasu oraz budowy piętrowej drzewostanów,
- kształtowanie wielkości i struktury zapasu produkcyjnego w urządzonej jednostce, w ramach gospodarstw, obrębów leśnych i w całym nadleśnictwie,
- ustalenie etatów cięć użytkowania rębnego i przedrębego,
- ustalenie możliwości lokalizacji etatu cięć użytkowania rębnego w wielkości przyjętej za optymalną,
- ustalenie zadań gospodarczych na dziesięciolecie i określenie sposobów ich realizacji,
- ustalenie stref uszkodzenia lasu (po wprowadzeniu obowiązku ustalania takich stref, *zob.* § 10 ust. 6, I cz. IUL) oraz stopni uszkodzenia drzewostanów,
- określenie kierunkowych zadań z zakresu ochrony lasu, w tym ochrony przeciwpożarowej,
- ustalenie kierunkowych zadań z zakresu gospodarki łowieckiej w lasach,
- określenie potrzeb w zakresie remontów i budowy infrastruktury technicznej, w tym dotyczących turystyki i rekreacji,

- zobrazowanie przestrzenne (wizualizacja) urządzanego obiektu, funkcji lasu, wyników inwentaryzacji oraz zadań gospodarki leśnej,
- sporządzenie ogólnego opisu lasów, w tym danych dotyczących: warunków przyrodniczych i ekonomicznych, analizy gospodarki leśnej w minionym okresie, celów i zasad gospodarki przyszłej, projektowanych sposobów realizacji gospodarki leśnej, zadań na najbliższe dziesięciolecie oraz programu ochrony przyrody dla nadleśnictwa.

I/§ 1

Część planistyczna planu urządzenia lasu obejmuje:

- podstawy gospodarki przyszłego okresu zawarte w części planistycznej ogólnego opisu nadleśnictwa, w tym cele i zasady trwale zrównoważonej gospodarki leśnej w lasach wielofunkcyjnych, oraz przewidywane sposoby ich realizacji,
- wskazania gospodarcze zawarte w opisie taksacyjnym lasu,
- określenie etatów cięć użytkowania głównego,
- wykaz projektowanych cięć rębnych wraz z mapą przeglądową cięć,
- zestawienie i opisanie zadań z zakresu użytkowania głównego (rębne-go i przedrębne-go),
- zestawienie i opisanie zadań z zakresu hodowli lasu, w tym zalesień gruntów przeznaczonych do zalesienia (określonych w art. 14 ust. 2 ustawy o lasach), odnowienia lasu oraz pielęgnowania upraw i młodników,
- określenie kierunkowych zadań z zakresu ochrony lasu, w tym ochrony przeciwpożarowej, z przedstawieniem tych zadań na mapach przeglądowych,
- określenie kierunkowych zadań z zakresu gospodarki łowieckiej, z przedstawieniem tych zadań na mapie przeglądowej,
- określenie potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej, w tym dotyczących turystyki i rekreacji.

I/§ 3

Dane inwentaryzacji lasu:

- dokumentacja prac siedliskowych,
- opis taksacyjny lasu,
- mapy obrazujące wyniki inwentaryzacji lasu (w tym mapa gospodarca oraz mapy przeglądowe: drzewostanów, siedlisk, funkcji lasu),
- mapa sytuacyjna,
- zestawienia zbiorcze danych inwentaryzacyjnych (raporty w formie tabel i wykazów),
- pierwsza część ogólnego opisu urządzanego nadleśnictwa, zawierająca ogólną charakterystykę lasów oraz zestawienia zbiorcze danych inwentaryzacyjnych.

I/§ 3

Dane rejestru gruntów:

- działka ewidencyjna,
- grupa rodzajów powierzchni,
- powierzchnia: działki, grupy rodzajów powierzchni, oddziału, arkusza, obrębu ewidencyjnego, gminy, powiatu, województwa.

I/§ 8

Dokładność obliczania powierzchni wyłączeń

Przy wykonywaniu obliczeń powierzchni wyłączeń obowiązuje dokładność zapisu do 0,01 ha, w ewidencji powszechnej zaś powierzchnię działek ewidencyjnych oblicza się i zapisuje z dokładnością do 1 m². W planie urządzenia lasu obowiązuje zasada wyrównywania powierzchni wyłączeń do powierzchni działek ewidencyjnych, a następnie zaokrąglania tych wyłączeń do 0,01 ha. W ten sposób powierzchnia oddziału (będąca sumą powierzchni wyłączeń zaokrąglonych do 0,01 ha) może się różnić od sumy powierzchni działek określonej w m². W planie urządzenia lasu sporządza się zestawienie zbiorcze (*Tabela I. Zestawienie powierzchni gruntów nadleśnictwa według rodzajów użytków gruntowych, kategorii użytkowania i grup rodzajów powierzchni, zgodnie z podziałem administracyjnym kraju*) powierzchni nadleśnictwa, z uwzględnieniem obrębów leśnych – w m², a wszelkie pozostałe zestawienia powierzchniowe agregowane są (na podstawie wydzieleń) z dokładnością do 0,01 ha. Przy opisywaniu stanu posiadania nadleśnictwa, w ogólnym opisie lasów (zwanym elaboratem), należy wyjaśnić różnice (na poziomie oddziałów, obrębów ewidencyjnych i nadleśnictwa) pomiędzy sumą działek ewidencyjnych w m² a sumą wydzieleń w arach. Na mapie gospodarczej powierzchni działek ewidencyjnych podaje się w m², a powierzchnie arkuszy w arach (w hektarach do dwóch miejsc po przecinku) i w m² (w nawiasie); podobnie na mapach przeglądowych obrębu leśnego łączną powierzchnię tego obrębu podaje się w arach i w m² (w nawiasie).

I/§ 68

Drogi leśne – drogi znajdujące się w granicach kompleksu leśnego, a nie zaliczone do dróg publicznych (w tym również kolejki leśne).

I/§ 14.8.3. d

Drzewostany obejmują:

- uprawy (w tym plantacyjne uprawy nasienne i rejestrowane uprawy pochodne) o zadrzewieniu 0,5 i wyższym,
- młodniki o zadrzewieniu 0,5 i wyższym,
- drzewostany II klasy wieku o zadrzewieniu 0,4 i wyższym,
- drzewostany III i starszych klas wieku o zadrzewieniu 0,3 i wyższym,
- drzewostany w klasie odnowienia i w klasie do odnowienia.

I/§ 14.8.1

Drzewostany dwupiętrowe – drzewostany, w których warstwa drzew składa się z dwóch wyraźnych pięter różnej wysokości. Do piętra dolnego zalicza się drzewa, których korony nie przenikają do piętra górnego, nie są też zaliczone do warstwy podrostu lub podszytu, a jednocześnie wskaźnik ich zwarcia wynosi co najmniej 3b (zwarcie przerywane, zagęszczenie przerywane miejscami luźne). W razie wątpliwości dotyczących kwalifikacji drzewa do danego piętra należy przyjąć, że drzewo piętra górnego nie powinno wykazywać wysokości mniejszej niż $\frac{2}{3}$ średniej wysokości gatunku panującego w piętrze górnym. Przy opisywaniu drzewostanów dwupiętrowych należy podać charakterystykę i elementy taksacyjne oddzielnie dla każdego piętra. Opis należy rozpoczynać od piętra górnego, jeżeli jednak zadrzewienie piętra dolnego wynosi 0,5 i więcej, a piętra górnego 0,2 i mniej, wówczas opis rozpoczyna się od piętra dolnego.

I/§ 27.3

Drzewostany jednopiętrowe – drzewostany, w których warstwa drzew składa się zasadniczo z jednego piętra o niewielkim zróżnicowaniu wysokości, a liczba drzew występujących pod okapem drzewostanu nie spełnia warunków drugiego piętra. Elementy taksacyjne drzewostanu jednopiętrowego podaje się dla całego piętra, kolejno według gatunków drzew wchodzących w skład danego drzewostanu.

I/§ 27.2

Drzewostany o budowie przerębowej – drzewostany, w których budowie biorą udział grupy i kępy drzew w różnym wieku i o różnej wysokości, przenikające się nawzajem na całej powierzchni, co daje łącznie zwarcie pionowe, a nie układ piętrowy o zwarcu poziomym. Dla optymalnej budowy przerębowej charakterystyczne jest wypełnianie przestrzeni masą asymilacyjną. Optymalną budowę przerębową cechuje również duże zróżnicowanie grubości drzew już na małej powierzchni drzewostanu. Dla drzewostanów o budowie przerębowej określa się jeden skład gatunkowy, kolejno według wagi wyróżnionych w składzie grup wiekowych, a w ramach tych grup w kolejności według występujących gatunków drzew.

I/§ 27.7

Drzewostany odroślowe – drzewostany, w których udział drzew odroślowych jest większy niż 50% powierzchni.

I/§ 26.3

Drzewostany w klasie do odnowienia – drzewostany, w których rozpoczęto proces odnowienia z zastosowaniem rębni złożonych (w zasadzie w ubiegłym okresie gospodarczym), lecz nie spełniające kryteriów klasy

odnowienia, tzn. wymagające uprzedniego odnowienia jako bezwzględ-
nego warunku kontynuacji cięć rębniami złożonymi. Okres uprzątnięcia
w drzewostanach w klasie do odnowienia odpowiada, w przybliżeniu,
okresowi odnowienia. Przy opisywaniu drzewostanów w klasie do odno-
wienia, podobnie jak w klasie odnowienia opisuje się najpierw staro-
drzew, a następnie istniejące młode pokolenie.

I/§ 27.6

Drzewostany w klasie odnowienia – drzewostany w okresie odnowienia,
w zasadzie w wieku dojrzałości drzewostanu do odnowienia, które – ze
względu na sposób gospodarowania rębniami złożonymi oraz formę od-
słaniania młodego pokolenia – podlegają równocześnie użytkowaniu i od-
nowieniu pod osłoną, i w których co najmniej 50% powierzchni (a w drze-
wostanach użytkowanych rębniami gniazdowymi i stopniowymi – co naj-
mniej 30%) zostało odnowione naturalnie lub sztucznie gatunkami głów-
nymi o pełnej przydatności hodowlanej. Do drzewostanów w klasie odno-
wienia mogą być również zaliczone drzewostany młodsze, o niskim za-
drzewieniu, przedplonowe lub silnie uszkodzone, objęte przebudową z za-
stosowaniem rębni złożonych, w których jednocześnie występuje młode
pokolenie, dostosowane do lokalnych warunków, utrwalone i o pełnej
przydatności hodowlanej, pochodzące z odnowienia sztucznego lub natu-
ralnego, o pokryciu nie mniejszym niż 50%, a w drzewostanach użytkow-
anych rębniami gniazdowymi i stopniowymi – co najmniej 30%. Podczas
taksacji drzewostanów w klasie odnowienia opisuje się najpierw staro-
drzew, a następnie młode pokolenie.

I/§ 27.5

Drzewostany wielopiętrowe (przeważnie również wielogeneracyjne) –
drzewostany, w których warstwa drzew rozdzielona jest na co najmniej
trzy poziomy o charakterze pięter różnej wysokości, przy czym wierz-
chołki drzew jednego gatunku mogą występować w różnych poziomach.
Drzewa wszystkich poziomów (warstw drzewostanu) wykazują w zasa-
dzie miąższość grubizny (cieńsze zalicza się odpowiednio do podrostu
lub podszytu), a także widoczne cechy zwarcia poziomego (nie pozwala-
jącego zaliczyć drzewostanu do budowy przerębowej). Drzewostany
wielopiętrowe opisuje się podobnie jak drzewostany o budowie przerę-
bowej, tzn. określa się jeden skład gatunkowy dla całego drzewostanu
z podziałem na warstwy wiekowo-gatunkowe.

I/§ 27.4

Dynamika wzrostu drzewa – określana na podstawie cech jakości, klasy
bonitacji oraz stopnia uszkodzenia i tendencji rozwojowych, jakie dany
gatunek wykazuje w opracowywanym terenie. Przyjmuje się następujące
określenia dynamiki:

- bardzo dobra – gatunek w danym typie siedliskowym lasu (TSL) charakteryzuje się w starszych drzewostanach wysoką jakością i bonitacją, w młodszych dużymi rocznymi przyrostami wysokości i dobrą jakością; tylko pojedyncze drzewa wykazują uszkodzenia spowodowane przez czynniki abiotyczne i biotyczne,
- dobra – gatunek w danym TSL charakteryzuje się w starszych drzewostanach dobrą jakością i bonitacją, w młodszych przeciętnymi rocznymi przyrostami wysokości i dobrą jakością; do 20% drzew wykazuje uszkodzenia spowodowane przez czynniki abiotyczne i biotyczne,
- średnia – gatunek w danym TSL charakteryzuje się w starszych drzewostanach średnią jakością i bonitacją, w młodszych przeciętnymi rocznymi przyrostami wysokości i średnią jakością, do 50% drzew wykazuje uszkodzenia spowodowane przez czynniki abiotyczne i biotyczne,
- słaba – gatunek w danym TSL charakteryzuje się w starszych drzewostanach niską jakością i bonitacją, w młodszych przeciętnymi rocznymi przyrostami wysokości i średnią jakością, ponad 50% drzew wykazuje uszkodzenia spowodowane przez czynniki abiotyczne i biotyczne.

II/p. 66.3

Działki zrębowe (w SLMN) – warstwa obligatoryjna bazy geometrycznej. Zawiera obiekty z wykazów cięć (10-letnich planów urzędzeniowych). Podstawowymi obiektami w strukturze są działki zrębowe (manipulacyjne) będące częścią wspólną pasa zrębowego i powierzchni wydzielenia. Obiekty tej warstwy łączą się z tablicą opisu taksacyjnego przechowującą informacje o planowanych czynnościach gospodarczych (wskazania gospodarcze). Warstwa działek zrębowych tworzona jest przez obiekty złożone z pojedynczych obwodnic zewnętrznych. Powierzchnie te nie mogą się nakładać, a na styku powinny mieć granicę złożoną z tej samej liczby wierzchołków o identycznych współrzędnych. Pojedynczy obiekt powinien zawierać się w dokładnie jednym poligonie wydzielenia.

E6/1/4.1.1.9

Elaborat zob. Opis ogólny planu urzędzenia lasu nadleśnictwa

Elaborat siedliskowy zob. Opis ogólny dokumentacji siedliskowej

Etat cięć użytkowania przedrębego:

W wymiarze powierzchniowym ustala się na podstawie zestawienia zbiorczego powierzchni drzewostanów zaprojektowanych do użytkowania przedrębego we wskazaniach gospodarczych opisu taksacyjnego według rodzajów cięć i gatunków panujących oraz klas i podklas wieku (tabela XVI). Tak ustalony i przyjęty podczas II KTG etat powierzchniowy

jest wielkością obligatoryjną do wykonania w okresie obowiązywania planu urzędzenia lasu.

I/§ 94.2

Orientacyjny etat użytkowania przedrębego w wymiarze miąższościowym ustala się w m³ grubizny netto na dziesięciolecie, sumarycznie dla całego obrębu, bez szczegółowego rozdziału na gospodarstwa, rodzaje cięć, gatunki drzew i klasy wieku. Przy planowaniu orientacyjnego etatu cięć użytkowania rębego należy uwzględniać przyjęte cele gospodarowania (ochronne i produkcyjne), stadia rozwojowe drzewostanów i dynamikę ich rozwoju.

I/§ 95.3

Etaty cięć użytkowania rębego:

Etat dla gospodarstwa:

- Przerębowego – nie oblicza się. Wielkość planowanego użytkowania rębego wynika z potrzeb hodowlanych określanych indywidualnie dla każdego drzewostanu, z uwzględnieniem funkcji lasu i stanu drzewostanów.

I/§ 89.3, I/§ 92.1

- Specjalnego – nie oblicza się. Wielkość planowanego użytkowania rębego wynika z sumy stwierdzonych na gruncie potrzeb hodowlanych drzewostanów, realizowanych w postaci różnych form użytkowania rębego, zapewniającego ciągłe spełnianie przez nie funkcji, dla których zostały wyłączone, z uwzględnieniem funkcji lasu i stanu drzewostanów.

I/§ 89.1, I/§ 92.1

Etat miąższościowy grubizny netto – suma miąższości netto drzewostanów lub ich części, ujętych w wykazie projektowanych cięć rębnych (Wzór 6), w ramach etatu miąższościowego brutto. Miąższość netto należy obliczać jako iloczyn miąższości brutto i współczynników redukcyjnych.

I/§ 93.1

Etat miąższościowy użytków głównych (rębnych i przedrębnych) jest pojęciem prawnym, zapisanym w art. 18 ust. 4 pkt 3 lit. a ustawy o lasach, oznaczającym ilość drewna przewidzianego do pozyskania w planie urzędzenia lasu. W art. 23 ustawy o lasach zapisano zaś, że zwiększenie rozmiaru pozyskania drewna w nadleśnictwie ponad wielkość określoną w planie urzędzenia lasu może nastąpić tylko w związku ze szkodą lub klęską żywiołową (powstaje wtedy formalna podstawa do sporządzenia stosownego aneksu). Zgodnie z wymienionymi przepisami, etatem miąższościowym użytków głównych (rębnych i przedrębnych) jest całko-

wita miąższość grubizny netto, zaprojektowana do pozyskania w planie urządzenia lasu, w tym:

- użytki rębne zaliczone na poczet przyjętego etatu łącznie ze spodziewanym 5% przyrostem,
- użytki rębne niezaliczone na poczet przyjętego etatu,
- użytki przedrębne.

I/§ 96

Etat optymalny – określa się w gospodarstwach: zrębowym (GZ) i przerębowo-zrębowym (GPZ). Etat ten mieści się pomiędzy etatami obliczonymi z ostatniej i dwóch ostatnich klas wieku, przy czym w zależności od wielkości etatu zrównania średniego wieku jest równy:

- mniejszemu z etatów dojrzałości, jeżeli etat zrównania jest mniejszy od mniejszego z etatów dojrzałości,
- większemu z etatów dojrzałości, jeżeli etat zrównania jest większy od większego z etatów dojrzałości,
- etatowi zrównania, jeżeli mieści się on w przedziale określonym etatami według dojrzałości drzewostanów.

I/§ 91.1

Jeżeli etat ten w gospodarstwie zrębowym w lasach gospodarczych (GZ) różni się znacznie od etatu z potrzeb hodowlanych (wyrażającego możliwości lokalizacji cięć rębnych), to o przyjęciu wielkości etatu (optymalnego lub z potrzeb hodowlanych) decyduje II KTG.

I/§ 92.3

Etat według dojrzałości drzewostanów – oblicza się etaty roczne dla gospodarstw: lasów ochronnych (O), zrębowego (GZ), przerębowo-zrębowego (GPZ). Etaty według dojrzałości drzewostanów oblicza się w dwóch wersjach:

- z miąższości drzewostanów ostatniej klasy wieku (rębnych i starszych),
- z miąższości drzewostanów dwóch ostatnich klas wieku (bliskorębnych i starszych).

Roczne etaty oblicza się, dzieląc miąższość drzewostanów ostatniej lub dwu ostatnich klas wieku przez odpowiednie wskaźniki, w zależności od przyjętego wieku rębności głównych gatunków drzew i okresu odnowienia.

I/§ 90.1,2,4

Etat według okresów uprzątnięcia – określa się w gospodarstwach, w których występują drzewostany w KO i w KDO. Określa się go jako sumę takich etatów ustalonych dla poszczególnych drzewostanów zaliczonych do KO lub do KDO. Orientacyjne etaty roczne dla każdego drzewostanu oblicza się w wykazach drzewostanów w KO oraz drzewostanów w KDO.

I/§ 91.4

Etat według potrzeb przebudowy – określa się dla gospodarstwa przebudowy. Jest on sumą etatów obliczonych dla poszczególnych drzewostanów zaliczonych do gospodarstwa. Orientacyjne etaty roczne dla każdego drzewostanu oblicza się w wykazie drzewostanów zakwalifikowanych do przebudowy w najbliższym dziesięcioleciu.

I/§ 91.3

Etat według zrównania średniego wieku – oblicza się łącznie dla całego gospodarstwa, bez uwzględniania gatunku i wieku rębności, według schematu przedstawionego w tabeli w § 90 pkt 7 IUL.

I/§ 90.7

Etat z potrzeb hodowlanych i ochronnych – sumaryczna wielkość użytków rębnych, zaprojektowanych w gospodarstwie na okres obowiązywania planu urządzenia lasu (I/§ 89.2). Etat ten wynika z sumy miąższości drzew przewidzianych we wskazaniach gospodarczych do użytkowania rębnego, zgodnie z potrzebami wynikającymi z funkcji lasów, stanu hodowlanego drzewostanów, stopnia zaawansowania odnowień podokapowych oraz z konieczności zachowania odpowiedniego ładu przestrzennego i czasowego w ostępach lub jednostkach kontrolnych.

I/§ 91.2

W gospodarstwie lasów ochronnych (O) należy przestrzegać zasady, by nie nastąpiło nadmierne nagromadzenie drzewostanów o złym stanie zdrowotnym lub sanitarnym. Etat z potrzeb hodowlanych podlega porównywaniu z wyliczonymi etatami według dojrzałości, lecz tylko w celu sformułowania odpowiednich wniosków wynikających z takiego porównania. Na okres obowiązywania planu urządzenia lasu przyjmuje się etat z potrzeb hodowlanych.

Jeżeli w gospodarstwie przerębowo-zrębowym w lasach gospodarczych (GPZ) etat ten odbiega znacznie od optymalnego, weryfikuje się rozplanowanie cięć rębnych. Decyzje o wysokości przyjętego etatu podejmuje II KTG.

W gospodarstwie przerębowo-zrębowym (GPZ) przyjęty etat nie może być niższy niż obliczony według okresów uprzątnięcia w KO i KDO.

W gospodarstwie przebudowy (R) przyjmuje się etat z potrzeb hodowlanych, bacząc by nie odbiegał on znacznie od etatu według potrzeb przebudowy. W przypadku znacznych różnic pomiędzy etatem według potrzeb przebudowy a etatem z potrzeb hodowlanych, decyzję o wysokości przyjętego etatu podejmuje II KTG.

I/§ 92

Formy występowania gatunków drzew (stosowane przy pracach siedliskowych) uwzględniające typ siedliskowy lasu (TSL), dolną i górną warstwę drzew oraz podrost:

- pojedynczo (zajmuje do 5% pow. TSL),
- grupowo (zajmuje do 30% pow. TSL – od kilku do kilkunastu drzew),
- kępowo (zajmuje do 30% pow. TSL – kilkanaście i więcej drzew),
- gatunek współpanujący (zajmuje 30–50% pow. TSL),
- gatunek panujący (zajmuje ponad 50% TSL).

II/p. 66.2

Formy zmieszania gatunków drzew:

- jednostkowe – jeżeli gatunki zmieszane są jednostkowo, bez grup i kęp,
- grupowe – jeżeli gatunki zmieszane są w formie grup po kilka lub kilkanaście drzew,
- drobnokępowe – jeżeli gatunki zmieszane są w formie drobnych kęp o powierzchni do 0,05 ha,
- kępowe – jeżeli gatunki zmieszane są kępami o powierzchni 0,05–0,10 ha,
- wielkokępowe – o powierzchni kęp przekraczającej 0,10 ha,
- rzędowe – jeżeli zmieszanie gatunków występuje rzędami na przemian,
- pasowe – jeżeli zmieszanie gatunków występuje na przemian pasami (pas obejmuje co najmniej 3 rzędy),
- smugowe – jeżeli zmieszanie gatunków występuje w formie nieregularnych smug.

I/§ 33

Gatunek ekspansywny – gatunek drzewa samoistnie wkraczający na coraz większy obszar nadleśnictwa, zazwyczaj na różne siedliska.

II/p. 66.3

Gatunek ekstensywny – gatunek drzewa samoistnie zanikający na coraz większym obszarze nadleśnictwa, zazwyczaj na różnych siedliskach.

II/p. 66.3

Gatunek gleby określa uziarnienie (skład granulometryczny) profilu glebowego gleb mineralnych oraz warstw mineralnych w niektórych glebach organicznych i organiczno-mineralnych. Podstawą określenia gatunku gleby jest podział materiału mineralnego gleby na frakcje i grupy granulometryczne. Procentowa zawartość frakcji granulometrycznych gleby jest podstawą wyróżnienia grup i podgrup granulometrycznych gleby. Podziały mineralnego materiału glebowego na frakcje i grupy granulometryczne określone są Polską Normą PN-R-04033:1998 – tabele 19–21.

II/90

Gatunki domieszkowe *zob.* Występowanie gatunków domieszkowych

Gleby przekształcone chemicznie – cecha antropogeniczna odmiany podtypu gleby obejmująca gleby: agrotroficzne, sylwitroficzne, obciążone metalami ciężkimi, zakwaszane, alkalizowane, zasolone, skażone.

II/83

Gleby przekształcone mechanicznie i hydrologicznie – cecha antropogeniczna odmiany podtypu gleby obejmująca gleby: uprawne porolne, uprawne leśne, odwodnione, zanieczyszczone, zniekształcone.

II/83

Gniazda – nieodnowione lub odnowione powierzchnie w drzewostanach, w których wykonano je jako pierwszy etap użytkowania rębego odpowiednimi rębniami złożonymi. Młode pokolenie występujące na gniazdach opisuje się tak, jak w klasie odnowienia.

I/§ 28

Gospodarczy typ drzewostanu (GTD) – określa hodowlany ramowy cel gospodarowania w nadleśnictwie, docelowo dla wieku dojrzałości rębnej, w formie pożądanej kolejności udziału głównych gatunków drzew zapisywanych wzrastająco; np. zapis GTD: So-Db oznacza, że w wieku dojrzałości rębnej danego drzewostanu gatunkiem panującym powinien być dąb, a współpanującym sosna. GTD mogą być modyfikowane w konkretnym drzewostanie, z uwzględnieniem występujących mikrosiedlisk, stopnia uwilgotnienia i stanu siedliska oraz rzeczywistego składu gatunkowego drzewostanu.

I/§ 24

Gospodarstwa – w ramach obrębu leśnego tworzy się, do celów planowania urzędniowego, jednostki regulacyjne nazywane gospodarstwami. Gospodarstwa tworzy się na podstawie dominujących funkcji pełnionych przez lasy (z uwzględnieniem wszystkich funkcji pozostałych), a także przyjętych celów gospodarowania (z uwzględnieniem możliwości produkcyjnych siedlisk leśnych). Dominujące funkcje lasu narzucają główny podział gospodarczy na: rezerwaty, lasy ochronne i lasy gospodarcze, z tym że drzewostany pełniące funkcje specyficzne kwalifikowane są do gospodarstwa specjalnego, niezależnie od głównego podziału gospodarczego. Podobnie kwalifikowane są do odrębnego gospodarstwa (zarówno z lasów ochronnych, jak i gospodarczych) drzewostany przeznaczone do pilnej przebudowy. Pozostałe drzewostany ujmowane są odpowiednio w gospodarstwie lasów ochronnych lub w gospodarstwie lasów gospodarczych, podzielonym odpowiednio na mniejsze gospodarstwa: zrębowe, przerębowo-zrębowe i przerębowe. Tworzy się w ten sposób następujące gospodarstwa:

– gospodarstwo specjalne (S),

- gospodarstwo lasów ochronnych (O),
 - gospodarstwo zrębowe w lasach gospodarczych (GZ),
 - gospodarstwo przerębowo-zrębowe w lasach gospodarczych (GPZ),
 - gospodarstwo przerębowe w lasach gospodarczych (GP),
 - gospodarstwo przebudowy w lasach ochronnych i gospodarczych (R).
- Drzewostany grupuje się w gospodarstwa w ramach obrębów leśnych, a dla każdego gospodarstwa określa się i przyjmuje etat użytkowania rębego na okres obowiązywania planu (w zasadzie na 10 lat). Gospodarstwa: S, O, GP i R tworzy się bez względu na ich powierzchnię, natomiast w GZ i GPZ powierzchnie mniejsze od 100 ha włącza się do większego gospodarstwa.

I/§ 82

Gospodarstwo lasów ochronnych (O) – obejmuje wszystkie lasy ochronne, z wyjątkiem zaliczonych do gospodarstwa specjalnego lub do gospodarstwa przebudowy.

I/§ 82.8

Gospodarstwo przebudowy (R) – obejmuje drzewostany zaliczone zarówno do lasów ochronnych, jak i lasów gospodarczych, ale bez drzewostanów przypisanych do gospodarstwa specjalnego, zgodnie z wytycznymi określonymi w § 40 ust. 6, I cz. IUL.

I/§ 82.12

Gospodarstwo przerębowe (GP) – obejmuje te drzewostany w lasach gospodarczych (nieujęte w gospodarstwie specjalnym lub przebudowy), w których ze względu na typ siedliskowy lasu oraz GTD i aktualny skład gatunkowy stosuje się przerębowy sposób zagospodarowania (rębnią przerębową lub stopniową z okresem odnowienia ponad 40 lat).

I/§ 82.11

Gospodarstwo przerębowo-zrębowe (GPZ) – obejmuje te drzewostany w lasach gospodarczych (nieujęte w gospodarstwie specjalnym lub przebudowy), w których ze względu na typ siedliskowy lasu oraz GTD i aktualny skład gatunkowy stosuje się przerębowo-zrębowy sposób zagospodarowania (rębniami częściowymi, gniazdowymi lub stopniowymi z okresem odnowienia do 40 lat).

I/§ 82.10

Gospodarstwo specjalne (S) obejmuje:

- rezerwy przyrody wraz z otulinami,
- projektowane rezerwy przyrody,
- lasy uzdrowiskowe w strefach: A i B ochrony uzdrowiskowej, określonych statutem uzdrowiska,

- lasy w strefie górnej granicy lasu,
- lasy glebochronne na wydmach nadmorskich i klifach w pasie nadbrzeżnym, na wydmach śródlądowych, na stokach o nachyleniu ponad 45° oraz na stromych zboczach jarów, wąwozów i wzgórz,
- lasy wodochronne w strefach ochronnych ujęć wody i źródeł wody, wyodrębnionych stosownymi decyzjami administracyjnymi,
- lasy na terenach ośrodków wypoczynkowych (liczących co najmniej 50 miejsc noclegowych) i w ich najbliższym otoczeniu (100–500 m),
- wyłączone powierzchnie badawcze i doświadczalne,
- lasy stanowiące cenne fragmenty rodzimej przyrody (w tym na siedliskach łągowych i bagiennych),
- wyłączone drzewostany nasienne oraz drzewostany zachowawcze,
- lasy o szczególnym znaczeniu dla obronności i bezpieczeństwa państwa,
- lasy stanowiące ostoje zwierząt objętych ochroną gatunkową,
- lasy znajdujące się na gruntach stanowiących współwłasność oraz na gruntach spornych.

I/§ 82.7

Gospodarstwo zrębowe (GZ) – obejmuje te drzewostany w lasach gospodarczych (nieujęte w gospodarstwie specjalnym lub przebudowy), w których ze względu na typ siedliskowy lasu oraz GTD i aktualny skład gatunkowy, przyjmuje się zrębowy sposób zagospodarowania (rębnią zupełną).

I/§ 82.9

Granica transportowa – to najbardziej oddalona od drogi wywozowej umowna linia (naturalna lub sztuczna), począwszy od której pozyskane drewno jest zrywane do tejże drogi. Naturalne granice transportowe to: grzbiety górskie, potoki, urwiska lub inne przeszkody terenowe. W terenie nizinnym, gdy linie oddziałowe są również drogami wywozowymi, granica transportowa przebiega przez środek oddziału.

I/§ 86.3

Grunty leśne niezalesione obejmują:

- w produkcji ubocznej, założone na gruntach zaliczonych do lasów: plantacje choinek, plantacje krzewów, poletka łowieckie,
- grunty do odnowienia, przejściowo pozbawione drzewostanu i przewidywane do odnowienia w najbliższych latach, w tym: zręby, halizny, płazowiny,
- pozostałe powierzchnie leśne niezalesione, w tym: przewidziane do naturalnej sukcesji, objęte szczególną ochroną,
- wylesienia na gruntach leśnych przewidywanych do wyłączenia z produkcji.

I/§ 14.8.2

Grunty leśne zalesione, zgodnie z zasadami ewidencji gruntów w Lasach Państwowych, obejmują drzewostany i plantacje drzew.

I/§ 14.8.1

Grunty związane z gospodarką leśną obejmują:

- budynki i budowle wykorzystywane na potrzeby gospodarki leśnej (zgodnie z art. 3 pkt 2 ustawy o lasach, co zostało potwierdzone w art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami – tekst jednolity Dz. U. Nr 46, poz. 543 z 2000 r.),
- urządzenia melioracji wodnych, tj. znajdujące się w granicach kompleksu leśnego rowy melioracji szczegółowej oraz inne urządzenia melioracji wodnych,
- linie podziału przestrzennego lasu, które są liniami podziału powierzchniowego oraz inne linie podziału przestrzennego lasu w granicach kompleksu leśnego (tak jak zostały określone w rejestrze gruntów nadleśnictwa),
- drogi leśne,
- tereny pod liniami energetycznymi (również telefonicznymi), z wyjątkiem linii napowietrznych nad gruntami nieleśnymi, w tym nad gruntami wyłączonymi z produkcji zgodnie z ustawą o ochronie gruntów rolnych i leśnych,
- szkółki leśne, z wyjątkiem szkółek podokapowych,
- miejsca składowania drewna, czyli składy i składnice drewna,
- parkingi leśne oraz inne urządzenia turystyczne.

I/§ 14.8.3

Grupa rodzajów powierzchni – podstawowa jednostka ewidencji gruntów obowiązująca w rejestrze gruntów Lasów Państwowych (zgodnie z zarządzeniem nr 67 Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych z dnia 17 lipca 2001 r. w sprawie sposobu ewidencjonowania lasów, gruntów i innych nieruchomości w Lasach Państwowych). Do celów gospodarczych, uwzględniając potrzebę kontynuacji zaszłości w SILP-LAS, wyróżnia się dodatkowo poszczególne rodzaje powierzchni w ramach grup rodzajów powierzchni.

I/§ 22.2

Halizny – powierzchnie pozbawione drzewostanu dłużej niż 2 lata, a w razie klęsk żywiołowych dłużej niż 5 lat oraz uprawy i młodniki I klasy wieku o zadrzewieniu niższym niż 0,5.

I/§ 14.8.2. b

Inne obiekty powierzchniowe (w SLMN) – obiekty będące powierzchniami, które nie mogą być generowane jako pochodne warstwy obiektów podstawowych. Dopuszcza się możliwość pełnienia wielu funkcji

przez jeden obiekt z tej warstwy. Dokładny opis tych obiektów może być zawarty w tabelach inwentarzowych Systemu LAS. Budynki w stanie posiadania nadleśnictwa, zamieszczone na warstwie inne obiekty powierzchniowe, nie mogą mieć swoich odpowiedników w warstwie punktowej. Warstwa innych obiektów powierzchniowych tworzona jest przez obiekty złożone z pojedynczych obwodnic zewnętrznych. Powierzchnie te mogą się nakładać i nie muszą dzielić na styku granicy złożonej z tej samej liczby wierzchołków o identycznych współrzędnych, o ile wynika to z ich specyfiki.

E6/1/4.1.1.10

Inwentaryzacja zasobów drzewnych – inwentaryzację zasobów drzewnych w obrębie leśnym wykonuje się w trzech etapach:

- szacując – podczas sporządzania opisu taksacyjnego – miąższość na 1 ha (zasobność) w poszczególnych drzewostanach, łącznie dla drzewostanu i według gatunków drzew, z wykorzystaniem powierzchni próbnych relaskopowych,
- przeprowadzając inwentaryzację zasobów miąższości obrębu leśnego statystyczną metodą reprezentacyjną, z zastosowaniem warstw gatunkowo-wiekowych oraz losowego rozdziału prób pomiarowych,
- wyrównując miąższość oszacowaną w drzewostanach (z zastosowaniem równań regresji) do miąższości ustalonej dla klas i podklas wieku, w wyniku pomiaru miąższości – statystyczną metodą reprezentacyjną – w warstwach gatunkowo-wiekowych.

I/§ 48.1

Jakość drzewostanu

Do określenia jakości drzewostanów przyjmuje się następujące przedziały wiekowe:

- uprawy, w wieku 1–10 lat,
- młodniki i młodsze drzewostany, w wieku od 11 lat do wieku mniejszego o 10 lat od określonego jako wiek rębności dla gatunku panującego w drzewostanie,
- starsze drzewostany, w wieku starszym od określonego w poprzednim punkcie oraz drzewostany zaliczone do klasy odnowienia (KO), klasy do odnowienia (KDO), do budowy przerębowej (BP) i do przebudowy.

Jakość drzewostanów określa się jako:

- jakość hodowlaną upraw,
- jakość hodowlaną młodników i młodszych drzewostanów,
- jakość techniczną drzew określaną dla danego gatunku w starszych drzewostanach oraz drzewostanach zaliczonych do KO, KDO, BP i przebudowy, a także dla pojedynczych drzew zaliczonych do przestojów, nasienników, przedrostów lub występujących na płazowinach.

Zgodnie z *Zasadami hodowli lasu*, jakość hodowlaną upraw określa się dwucyfrowo, na podstawie:

- stopnia pokrycia powierzchni przez uprawę (wskaźnika zadrzewienia) wyrażonego w procentach,
- stopnia obniżenia przydatności hodowlanej uprawy (wyrażonego w procentach) w wyniku: oznak chorobowych i innych uszkodzeń wywołanych przez czynniki przyrody żywej i nieożywionej, niewłaściwego składu gatunkowego w stosunku do przyjętego orientacyjnego składu gatunkowego upraw (ewentualnie z innych przyczyn).

Kryteria klasyfikacyjne jakości hodowlanej upraw przyjmuje się, zgodnie z *Zasadami hodowli lasu*, następująco:

- stopień pokrycia uprawy (wskaźnik zadrzewienia):
 - 1 – powyżej 90%,
 - 2 – 71–90%,
 - 3 – 51–70%,
 - 4 – poniżej 50%, uprawy poniżej 50% pokrycia kwalifikuje się do upraw przepadłych i zalicza do halizn,
- przydatność hodowlana (cechy zdrowotne, dostosowanie do siedliska, forma zmieszania, ewentualnie inne wady):
 - 1 – uprawy założone prawidłowo, zdrowe, o składzie gatunkowym dostosowanym do siedliska, dopuszczalne pojedyncze wady do 10%,
 - 2 – wady do 20%,
 - 3 – wady do 30%,
 - 4 – wady powyżej 30%.

Dwucyfrowy symbol klasyfikacyjny uzyskany w wyniku oceny uprawy oznacza:

- 11, 12 – uprawy bardzo dobre,
- 13, 21, 22 – uprawy dobre,
- 23, 31, 32, 33, 14, 24, 34 – uprawy zadowalające,
- 41, 42, 43, 44 – uprawy przepadłe (halizny).

Ocenę jakości hodowlanej młodników i młodszych drzewostanów należy wykonywać według kryteriów podanych w tabeli.

Tabela kryteriów oceny jakości hodowlanej młodników i młodszych drzewostanów

Cechy zdrowotności			Cechy wzrostu i rozwoju		
Opis cech		Wskaźnik	Opis cech		Wskaźnik
Uszkodzenie strzał i koron, występowanie grzybów i zjawiska obumierania drzew	wady poj. do 10%	1	Dostosowanie składu gatunkowego do siedliska, stopień oczyszczenia strzał, rozwój i pokrój koron	bdb	1
	wady poj. 11–30%	2		db	2
	wady poj. 31–50%	3		dst	3
	wady poj. ponad 50%	4		zły	4

Jakość hodowlana, jako wypadkowa oceny według przyjętych kryteriów zdrowotności oraz wzrostu i rozwoju, może wyrażać się różnymi kombinacjami podanych wskaźników klasyfikacyjnych.

Jakość hodowlaną drzewostanu określa się jako przeciętną dla całego drzewostanu, na podstawie odpowiednich cech gatunku panującego, z uwzględnieniem gatunków współpanujących (jeśli uzasadnia to ich znaczenie gospodarcze). W drzewostanach dwupiętrowych jakość określa się oddzielnie dla pięter, najczęściej jako jakość techniczną pierwszego piętra i jakość hodowlaną piętra drugiego.

Jakość techniczną drzew i drzewostanów określa się wskaźnikami (cyframi) od 1 do 4, odrębnie dla grup rodzajowych drzew (gatunków iglastych i liściastych), w starszych drzewostanach oraz drzewostanach zaliczonych do KO, KDO, BP i do przebudowy, a także dla pojedynczych drzew zaliczonych do przestojów, nasienników, przedrostów lub występujących na płazowinach, według kryteriów wyszczególnionych w tabeli:

Tabela wskaźników jakości technicznej drzew i drzewostanów

Kryteria jakości ¹	Grupa rodzajowa drzew					
	iglaste			liściaste		
	klasy jakości					
	1	2	3	1	2	3
1. Minimalna przeciętna pierśnica w korze [cm]	35	25	20	40	30	25
2. Najmniejszy odcinek odziomkowej części drzewa bez wad ²⁾ [m]	4		-	3	-	
3. Minimalny procent liczby drzew w drzewostanie odpowiadających kryteriom wymiaru i jakości odziomka [%]	30	20	-	30	20	-
4. Dopuszczalne zahubienie drzew w drzewostanie [%]	0–5	6–20	21–40	0–5	6–20	21–40

¹ Kryteria w odniesieniu do jakości 4: drzewa lub drzewostany nieodpowiadające kryteriom 1, 2 lub 3 klasy jakości, najczęściej silnie ugałęzione, zbieżyste i z dużą krzywizną, głównie opał lub poniżej normy opału.

² Dotyczy wad widocznych, takich jak: sęki otwarte, sęki zdrowe przekraczające 2 cm średnicy, pęknięcia, krzywizny przekraczające 2 cm/1 m, oraz huby (zgnilizny).

Jednostki kontrolne obejmują drzewostan lub grupę drzewostanów zagospodarowanych rębnią stopniową gniazdową udoskonaloną (IVd) lub rębnią przerębową (ciągłą) i regulują w nich ład przestrzenny. Jednostki kontrolne są odgraniczone od sąsiednich jednostek ładu przestrzennego

granicami transportowymi, drogami leśnymi lub liniami oddziałowymi. Powierzchnia jednostki kontrolnej nie powinna być większa niż 35 ha.

I/§ 86.1–2

Kategorie ochronności lasów ochronnych mają następujące kategorie wiodące i kody literowe:

- glebochronne – OCH GLEB,
- wodochronne – OCH WOD,
- trwale uszkodzone na skutek działalności przemysłu – OCH USZK,
- cenne fragmenty rodzimej przyrody – OCH CENNE,
- stałe powierzchnie badawcze i doświadczalne – OCH BADAW,
- nasienne – OCH NAS,
- ostoje zwierząt – OCH OSTOJ,
- w miastach i wokół miast – OCH MIAST,
- uzdrowskowe – OCH UZDR,
- obronne – OCH OBR.

Ponieważ kategorie ochronności najczęściej „nakładają się” na siebie, w opisach taksacyjnych zapisuje się kategorię ochronności uznaną za wiodącą oraz – w kolejności – pozostałe kategorie uznane za istotne dla zaleceń ochronnych.

I/§ 25.3

Kępy występujące w drzewostanie mogą być ujmowane w opisie taksacyjnym w dwojaki sposób:

- a) jeżeli powierzchnia kępy, a zatem i ich miąższość ujęte są w składzie gatunkowym drzewostanu, należy podać dodatkowo informację o gatunku i wieku drzewa przeważającego na kępach,
- b) jeżeli powierzchnia kępy, a zatem i ich miąższość nie są ujęte w składzie gatunkowym drzewostanu, należy podać dodatkowo informację o miąższości kępy (tak samo jak dla przestojów).

I/§ 28.6

Klasa bonitacji drzewostanu *zob.* Bonitacja

Komisja Techniczno-Gospodarcza I (I KTG) zwoływana jest przed rozpoczęciem taksacji (w I kwartale roku, w którym planuje się wykonanie prac taksacyjnych) przez dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych. I KTG ustala wytyczne dotyczące wykonania projektu planu urządzenia lasu, rozpatrując:

- stan realizacji postanowień narady wstępnej,
- zmiany numeracji oddziałów oraz sposób oznakowania oddziałów i pododdziałów w terenie,
- podział lasów ze względu na dominujące funkcje (rezerwaty, lasy ochronne, lasy gospodarcze) oraz akceptację wyników aktualizacji zasięgu obszarów chronionych,

- ustalanie i uzgadnianie cech drzewostanów,
- wyróżnianie gospodarstw: specjalne, lasów ochronnych, lasów gospodarczych (z podziałem na zrębowe, przerębowo-zrębowe i przerębowe) oraz przebudowy, z uwzględnieniem funkcji pełnionych przez lasy oraz przyjętych celów gospodarowania,
- sposoby wykonywania inwentaryzacji lasu do planu urządzenia (w tym zagadnienia specyficzne z zakresu inwentaryzacji uszkodzeń drzewostanów oraz decyzja w sprawie inwentaryzacji miąższości podrostu),
- przyjęcie wieku rębności dla każdego z głównych gatunków lasotwórczych w obrębach leśnych,
- aktualizację programu ochrony przyrody,
- projektowanie użytkowania rębego i przedrębego,
- planowanie hodowlane z uwzględnieniem lokalnych warunków produkcji leśnej, a zwłaszcza: typy gospodarcze drzewostanów i orientacyjne składy odnowienia na poszczególnych siedliskach,
- przebudowę drzewostanów, w tym hierarchię potrzeb dotyczących przebudowy,
- użytkowanie uboczne i zagospodarowanie łowieckie,
- rekreacyjne zagospodarowanie lasu (w tym potrzebę wykonania mapy przeglądowej zagospodarowania rekreacyjnego),
- ochronę lasu, w tym ochronę przeciwpożarową,
- rekultywację terenów zdewastowanych,
- podział na leśnictwa,
- szczegółowy zakres i wymaganą formę map przeglądowych do planu urządzenia lasu,
- zakres i sposoby wykonywania prac dodatkowych, nienormowanych w Instrukcji (w tym dodatkowe wykazy lub zasady),
- specyficzne zagadnienia dotyczące inwentaryzacji lasu i gospodarki leśnej w nadleśnictwie (w tym: średni okres odnowienia w gospodarstwie, przewidywany udział procentowy uszkodzeń młodego pokolenia w drzewostanach KO i KDO podczas ścinki i zrywki oraz szkód od zwierzyny, problem zalesiania gruntów porolnych, przydatność siedlisk pod plantacyjne uprawy drzew leśnych itp.),
- sprawy organizacyjne warunkujące sprawny przebieg terenowych prac urządzeniowych, w tym udział przedstawicieli jednostek organizacyjnych LP w pracach urządzeniowych,
- terminy i sposoby kontroli oraz odbioru prac taksacyjnych (w tym test kontroli pomiaru miąższości).

Podstawą do dyskusji podczas I KTG i przyjęcia ustaleń dotyczących prac urządzeniowych jest referat nadleśniczego oraz koreferat kierownika grupy urządzeniowej. Ustalenia i wytyczne I KTG zapisywane są w protokole, podpisywanym przez przewodniczącego obrad (dyrektora RDLP lub jego zastępcę) i dołączanym następnie do ogólnego opisu lasów nadleśnictwa (elaboratu).

Komisja Techniczno-Gospodarcza II (II KTG) zwoływana jest przez dyrektora RDLP po sporządzeniu zestawień zbiorczych danych inwentaryzacyjnych oraz po opracowaniu brulionu wykazu i mapy cięć rębnych. Kierownik grupy urządzeniowej opracowuje referat na II KTG, a nadleśniczy, na polecenie dyrektora RDLP, sporządza referat w sprawie analizy gospodarki leśnej w minionym okresie oraz koreferat do referatu kierownika grupy urządzeniowej. Po otrzymaniu kompletu referatów i koreferatów dyrektor RDLP zwołuje II KTG, w terminie możliwie bliskim terminu wnioskowanego przez wykonawcę projektu planu urządzenia lasu. Zadaniem II KTG jest:

- wykonanie analizy gospodarki leśnej w minionym okresie wraz z oceną jej wpływu na obecny stan lasu i sformułowaniem wniosków na przyszły okres gospodarczy,
- stwierdzenie zgodności wykonanych prac z przepisami prawnymi oraz obowiązującymi zasadami i wytycznymi (w tym z narady wstępnej i I KTG),
- akceptacja lub korekta celów, zasad i sposobów realizacji gospodarki leśnej w przyszłym okresie gospodarczym – przedstawionych przez wykonawcę projektu planu urządzenia lasu – oraz ustalenie wytycznych niezbędnych do zakończenia prac i ostatecznego odbioru opracowania.

I/§ 128

II KTG rozpatruje zagadnienia dotyczące:

- stwierdzenia zgodności wykonanych prac z przepisami prawnymi oraz obowiązującymi zasadami i wytycznymi (w tym z wytycznymi narady wstępnej oraz I KTG),
- akceptacji map gospodarczych i zestawień zbiorczych dotyczących stanu posiadania (w tym podział gruntów według rodzajów użytków gruntowych, kategorii użytkowania i grup rodzajów powierzchni),
- akceptacji wyników inwentaryzacji lasu, obrazujących aktualny stan lasu na tle przyrodniczych warunków produkcji leśnej,
- zakresu charakterystyki warunków ekonomicznych,
- przyjęcia proponowanych celów, zasad, zadań i sposobów realizacji gospodarki leśnej w przyszłym okresie gospodarczym, odpowiednio dla nadleśnictwa, obrębów leśnych, gospodarstw i poszczególnych drzewostanów, w tym akceptacji lub korekty:
 - celów perspektywicznych i średniookresowych dla nadleśnictwa, obrębów leśnych i gospodarstw (w tym GTD dla typów siedliskowych lasu i wieku rębności dla każdego z gatunków drzew panujących),
 - celów i sposobów ich realizacji określanych dla poszczególnych drzewostanów (w tym GTD i wieku dojrzałości rębnej dla drzewostanów),
 - podziału według dominujących funkcji lasu (rezerwaty, lasy ochronne, lasy gospodarcze),

- podziału lasów na gospodarstwa (w tym szczegółowych wytycznych w sprawie gospodarstwa przebudowy),
 - programu ochrony przyrody,
 - etatu użytkowania rębego oraz orientacyjnego etatu użytkowania przedrębego na okres obowiązywania planu urządzenia lasu, w tym ewentualną zmianę współczynników redukcyjnych miąższości brutto na miąższość netto oraz określenie dopuszczalnego udziału procentowego użytkowania przedrębego do spodziewanego przyrostu,
 - sposobów użytkowania rębego i rębni dla poszczególnych gospodarstw (w tym wykazu projektowanych cięć rębnych wraz z mapą przeglądową cięć),
 - zadań dotyczących pielęgnowania lasu,
 - zadań z zakresu hodowli lasu: zalesień, odnowień (w tym podsadzeń, dolesień, poprawek i uzupełnień), pielęgnowania upraw i młodników, wprowadzania podszytów oraz melioracji leśnych (agrotechnicznych i wodnych),
 - kierunkowych zadań z zakresu ochrony lasu i ochrony przeciwpożarowej, wraz z mapami przeglądowymi,
 - kierunkowych zadań z zakresu ubocznego użytkowania lasu oraz gospodarki łowieckiej (wraz z mapą przeglądową gospodarki łowieckiej),
 - potrzeb w zakresie infrastruktury technicznej (w tym dotyczących terenów i urządzeń turystyczno-rekreacyjnych),
- innych zagadnień ważnych lub specyficznych dla gospodarki leśnej w nadleśnictwie, w tym: lasów nadzorowanych, wymagań dotyczących formy map i zestawień, konieczności zastosowania prognostycznego programu symulacyjnego itp.

Ustalenia II KTG zapisywane są w protokole, podpisywanym przez przewodniczącego obrad (dyrektora RDLP lub jego zastępcę), dołączanym następnie do ogólnego opisu lasów nadleśnictwa (elaboratu).

I/§ 129

W I i II KTG uczestniczą (zgodnie z kompetencjami) przedstawiciele jednostek organizacyjnych Lasów Państwowych i wykonawcy projektu planu urządzenia lasu, jak również zaproszeni przedstawiciele właściwych terytorialnie organów administracji rządowej i samorządowej, parków narodowych i krajobrazowych, instytucji i organizacji społecznych – zajmujących się ochroną środowiska, przyrody i krajobrazu oraz planowaniem przestrzennym.

Sprawne wykonanie projektu planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa wymaga odpowiednich konsultacji i uzgodnień z organizacjami i instytucjami zajmującymi się problematyką leśnictwa, w tym z lokalnymi władzami administracji rządowej i samorządowej oraz organizacjami spo-

łecznymi – zajmującymi się ochroną środowiska, ochroną przyrody i krajobrazu oraz planowaniem przestrzennym.

I/§ 130

Konsultowanie planu urządzenia lasu – trwałe i zrównoważony rozwój lasów, pełniących wielostronne funkcje: środowiskotwórcze, społeczne, ochronne i gospodarcze, wymaga upowszechnienia w społeczeństwie obowiązujących zasad gospodarki leśnej oraz akceptacji społecznej, zarówno dla rodzaju i wielkości zadań gospodarczych, jak i sposobów ich realizacji. Dotyczy to zwłaszcza akceptacji ze strony społeczności lokalnych, których członkowie bezpośrednio korzystają z wielostronnych pożytków z lasu i dla których gospodarcze oraz społeczne funkcje lasu są równie ważne jak funkcje ochronne i środowiskotwórcze. O akceptację lokalnych społeczności dla zadań z zakresu ochrony przyrody i trwale zrównoważonej gospodarki leśnej należy więc zabiegać stale, a zwłaszcza podczas określania wieloletnich celów strategicznych oraz precyzowania zadań gospodarczych zmierzających do realizacji tych celów, czyli podczas sporządzania planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa.

III/155

Kryteria tworzenia pododdziałów z wyłączeń taksacyjnych:

- na gruntach nieleśnych:
 - nie nadaje się liter pododdziałów liniowym szczegółom sytuacji wewnętrznej o szerokości do 10 m; powierzchnię na mapie gospodarczej wykazuje się dla każdego takiego szczegółu oddzielnie, a w opisie taksacyjnym sumarycznie dla danej grupy rodzajów powierzchni w oddziale (gdy oddział występuje w dwóch obrębach ewidencyjnych, również według tych obrębów),
 - pozostałym wyłączeniom taksacyjnym nadaje się litery pododdziału niezależnie od powierzchni wyłączenia (od 0,01 ha);
- na gruntach leśnych (w lasach):
 - nie nadaje się liter pododdziałów liniowym szczegółom sytuacji wewnętrznej o szerokości ponad 2 m do 10 m włącznie (rowy, linie, drogi); powierzchnię na mapie gospodarczej wykazuje się dla każdego takiego szczegółu oddzielnie, a w opisie taksacyjnym sumarycznie dla danej grupy rodzajów powierzchni w oddziale (gdy oddział występuje w dwóch obrębach ewidencyjnych, to również według tych obrębów),
 - pozostałym wyłączeniom taksacyjnym nadaje się litery pododdziałów, jeżeli spełniają następujące kryteria powierzchniowe:
 - bez względu na powierzchnię (od 0,01 ha), występujące w ramach oddziału: rezerwaty, użytki ekologiczne, powierzchnie doświadczalne, szczegóły liniowe o szerokości ponad 10 m, grunty sporne lub stanowiące współwłasność, wyłączenia taksacyjne uwarunko-

- wane podziałem administracyjnym, zadrzewienia i zakrzewienia (sklasyfikowane jako Lz), budynki i budowle, grunty przeznaczone na cele nieleśne, grunty wyłączone z produkcji,
- nie mniej niż 0,10 ha: grunty leśne wśród gruntów nieleśnych (mniejsze powierzchnie zalicza się do zadrzewień), grunty związane z gospodarką leśną (szkółki leśne, miejsca składowania drewna, parkingi leśne i urządzenia turystyczne), grunty leśne niezalesione objęte szczególną ochroną, poletka łowieckie,
 - nie mniej niż 0,25 ha: plantacje choinek lub krzewów oraz istniejące na gruncie pasy biologicznego zabezpieczenia przeciwpożarowego,
 - nie mniej niż 0,50 ha: odrębne typy siedliskowe lasu, plantacje drzew, grunty niezalesione przeznaczone do naturalnej sukcesji, zręby, halizny, płazowiny (zrębów, halizn i płazowin nie wyłącza się w drzewostanach zaliczonych do klasy odnowienia oraz do klasy do odnowienia) oraz wyłączenia taksacyjne o szczególnie zróżnicowanych cechach taksacyjnych, np. kępa drzewostanu rębego wśród upraw i młodników,
 - nie mniej niż 1,00 ha, w pozostałych przypadkach,
- szczegóły liniowe o szerokości 2 m i mniejszej oraz szlaki zrywkowe (niezależnie od szerokości) nanosi się na mapę gospodarczą, jeżeli mają znaczenie gospodarcze, lecz nie ustala się dla nich powierzchni; nie są to więc wyłączenia taksacyjne w znaczeniu IUL,
 - wyłączenia taksacyjne, które nie spełniły kryteriów powierzchniowych pozwalających ująć je w pododdziały, nanosi się na mapę gospodarczą (na podstawie pomiaru), w ramach pododdziału, nadając im numerację i przyjęte symbole (np. K – kępa, G – gniazdo, L – luka), a ustaloną powierzchnię odpowiednio zapisuje się w karcie dokumentu źródłowego *Opis taksacyjny*.

I/§ 16

Kryteria wyodrębnienia wyłączeń taksacyjnych – w ramach gatunku panującego są nimi różnice:

- wiekowe:
 - w zasadzie od 5 lat w uprawach i młodnikach do 20 lat,
 - ponad 10 lat w drzewostanach w wieku 21–60 lat,
 - ponad 15 lat w drzewostanach w wieku 61–100 lat,
 - ponad 20 lat w drzewostanach w wieku ponad 100 lat,
- w budowie pionowej drzewostanów,
- w sposobie powstawania drzewostanów: z samosiewu, z sadzenia bądź z odrośli,
- w pochodzeniu drzewostanów: obcego pochodzenia bądź z nasion drzew lub drzewostanów nasiennych (w wypadku udokumentowanego zróżnicowania pochodzenia),

- w ocenie udziału w składzie gatunkowym – o 20% i więcej dla poszczególnych gatunków drzew, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia, w klasie do odnowienia oraz drzewostanów o budowie przerębowej,
- w ocenie przeważającego rodzaju zwarcia – o jeden stopień, z wyjątkiem drzewostanów w klasie odnowienia, w klasie do odnowienia i drzewostanów o budowie przerębowej,
- w ocenie stopnia uszkodzenia drzewostanu – w zasadzie o jeden stopień,
- w bonitacji – w zasadzie o jedną klasę,
- w typie siedliskowym lasu – o jeden typ siedliskowy.

I/§ 15

Liniowe wyłączenie nieliterowane – wyłączenie taksacyjne, któremu nie nadaje się liter alfabetu łacińskiego.

I/§ 14.1

Luki – powierzchnie pozbawione drzew, większe niż 0,02 ha, położone w drzewostanach II klasy wieku i starszych nieprzeznaczonych do użytkowania rębego, nie spełniające kryteriów kwalifikujących je do ujmowania w oddzielne wyłączenia taksacyjne.

I/§ 28.3

Mapa gospodarcza – jest ilustracją stanu posiadania nadleśnictwa, granic i powierzchni wyłączeń taksacyjnych oraz szczegółów sytuacyjnych; jest również kartograficznym podkładem do przestrzennego i czasowego planowania czynności gospodarczych oraz do opracowania map przeglądowych. Treść wewnętrzną mapy gospodarczej otrzymuje się przez:

- bezpośrednie przeniesienie z dotychczasowej mapy gospodarczej nadleśnictwa niezmienionych szczegółów sytuacji wewnętrznej (w tym granic pododdziałów), z uwzględnieniem konturów wydzielen ustalonych w trakcie aktualizacji opisu taksacyjnego w SILP-LAS,
- wkartowanie granic wyłączeń i szczegółów sytuacyjnych, które w toku bieżących prac urzędzeniowych zostały pomierzone na gruncie lub zostały uzyskane z map topograficznych, albo ze zdjęć lotniczych (w wyniku odpowiednich opracowań fotogrametrycznych).

I/§ 64

Mapa sytuacyjna – mapa sytuacyjna obszaru w granicach terytorialnego zasięgu nadleśnictwa, sporządzana jest dla całego nadleśnictwa, w skali 1:50 000 lub 1:100 000, na podkładzie odpowiedniej mapy topograficznej, będąc samodzielny załącznikiem do planu urządzenia lasu (w celu wizualizacji informacji przestrzennych istotnych dla gospodarki leśnej oraz ważnych dla zarządzania nadleśnictwem) i służąc jako podkład do

odpowiednich tematycznych map przeglądowych w małych skalach (nazywanych też mapami sytuacyjno-przeładowymi).

I/§ 72

Mapa sytuacyjno-przeładowa funkcji lasu – sporządzana jest na bazie mapy sytuacyjnej obszaru w granicach terytorialnego zasięgu nadleśnictwa. Sporządzenie mapy sytuacyjno-przeładowej funkcji lasu polega na odpowiednim uzupełnieniu napisów i znaków, zamieszczeniu legendy oraz zakolorowaniu (odrębnymi kolorami) granic i tła obszarów leśnych według pełnionych funkcji.

I/§ 73

Mapy przeglądowe (tematyczne) – służą do wizualizacji przestrzennej zbioru informacji o siedliskach, drzewostanach, funkcjach lasu, itp., na tle oddziałów leśnych i pododdziałów, z uwzględnieniem ważniejszych szczegółów sytuacji wewnętrznej (dróg utwardzonych, cieków podstawowych itp.) w obrębie leśnym, skompilowanych w ścisłym związku z sytuacją zewnętrzną, czyli z wykorzystaniem istotnych szczegółów map topograficznych. Techniczne wymagania dotyczące sporządzania podkładu (tła) mapy przeglądowej w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa ustalane są podczas I KTG, zgodnie ze standardem LMN i z uwzględnieniem rzeczywistego usytuowania kompleksów w obrębie leśnym. Tam, gdzie to możliwe, zaleca się sporządzanie map przeglądowych w skali 1:25 000, z rzeczywistym usytuowaniem kompleksów leśnych w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa.

I/§ 70

Materiały przekazywane wykonawcy taksacji przez nadleśniczego – w zależności od stanu zaawansowania prac nad bazą danych geometrycznych oraz nad aktualizacją opisu taksacyjnego w SILP-LAS nadleśnictwa – jest to wariantowo:

- kopia opisów taksacyjnych oraz kopia mapy gospodarczej, zaktualizowanych w SILP-LAS na 31 grudnia roku poprzedniego; mogą to być dane w formacie elektronicznym lub w formie odpowiednich wydruków (wydruki map w skali 1:5000),
- kopia opisów taksacyjnych, zaktualizowanych w SILP-LAS na 31 grudnia roku poprzedniego oraz podkład mapowy w postaci kopii mapy gospodarczej w skali 1:5000, wykonanej podczas poprzednich prac urzędzeniowych i zaktualizowanej przez wprowadzenie zmian w stanie posiadania,
- kopia opisów taksacyjnych z poprzedniego planu urządzenia lasu (nieaktualizowanych w SILP-LAS) oraz podkład mapowy w postaci kopii mapy gospodarczej w skali 1:5000, wykonanej podczas poprzednich prac urzędzeniowych i zaktualizowanej przez wprowadzenie zmian w stanie posiadania.

Zakres i sposób przekazywania przez nadleśniczego wstępnych danych taksacyjnych ustalany jest podczas narady wstępnej.

I/§ 20

Miąższość gleby mineralnej – cecha pedogeniczna odmiany podtypu gleby określana jako głębokość (miąższość) wykształcenia gleby do stropu skały macierzystej (czarnoziemy, czarne ziemie). Wyróżnia się odmiany: płytką, średnio głęboką, głęboką, bardzo głęboką.

II/82

Miąższość gleby organicznej – cecha pedogeniczna odmiany podtypu gleby określana jako głębokość poziomów organicznych do stropu mineralnej skały podścielającej. Dzieli się ją na: płytką, średnio głęboką, głęboką.

II/82

Młode pokolenie – nalot, podrost, podsadzenia, podsiewy, jeżeli składają się z gatunków odpowiednich dla danego siedliska, o pełnej przydatności hodowlanej, rokujących nadzieję na utworzenie przyszłego drzewostanu lub drzewostanu dwugeneracyjnego. W przypadku braku takiej przydatności, młode pokolenie należy zaliczyć do **podszytu**. Najmłodsze pokolenie drzewostanu z odnowienia naturalnego pod osłoną, nieprzekraczające 0,5 m wysokości, zalicza się do **nalotu**, natomiast z odnowienia sztucznego – do **podsadzeń**. Młode pokolenie pochodzące z odnowienia naturalnego lub sztucznego, wysokości ponad 0,5 m, należy zaliczyć do **podrostu**.

I/§ 31.11–12

Młodniki – drzewostany oraz odnowienia na gniazdach po cięciu uprzętającym rębnią gniazdową zupełną (IIIa) o zadrzewieniu 0,3 lub 0,4, w okresie od osiągnięcia zwarcia do osiągnięcia przez gatunek panujący wymiarów grubizny.

I/§ 14.8.1. a

Narada wstępna – określa zadania w sprawie dokumentacji z zakresu stanu posiadania oraz w sprawie wstępnych prac urzędniowych. Zwołuje się ją w roku poprzedzającym rozpoczęcie taksacji leśnej (w zasadzie w pierwszym półroczu dziewiątego roku obowiązywania poprzedniego planu urządzenia lasu). Podczas narady wstępnej ustala się wytyczne w sprawach dotyczących:

- stanu prac przygotowawczych do planu urządzenia lasu oraz ewentualnych potrzeb uzupełnienia tych prac,
- wstępnej specyfikacji istotnych warunków zamówienia do przetargu w sprawie wykonania projektu planu urządzenia lasu,
- wykorzystania zdjęć lotniczych i satelitarnych,

- gruntów: spornych, stanowiących współwłasność, przeznaczonych do zalesienia, wyłączonych z zarządu na podstawie art. 40 ustawy o lasach, przeznaczonych na cele nierolnicze i nieleśne, wyłączonych z produkcji, a pozostających w stanie posiadania nadleśnictwa itp., z określeniem zasad ich ujmowania w planie urządzenia lasu,
- innych zagadnień dotyczących wykonawstwa urzędniowego (w tym: oznaczania granic pododdziałów, przekazania danych taksacyjnych i ewidencyjnych przez nadleśniczego, lokalizacji cięć rębnych w roku taksacji, przewidywanego terminu przetargu, itp.).

I/§ 126

Obiekty bazy geometrycznej (w SLMN) – obiekty składające się na warstwę bazy geometrycznej.

Obiekty liniowe – obiekty liniowe, które mają znaczenie dla gospodarki leśnej: drogi różnych kategorii, wizury, ścieżki, rzeki, kanały, potoki, strumienie, rowy melioracyjne (leśne i inne) oraz pozostałe obiekty liniowe (linie energetyczne, telefoniczne, linie kolejowe, rowy graniczne, tory sancezkowe, nartostrady, istniejące i projektowane linie podziału powierzchniowego, rurociągi, wały ochronne, elementy uzbrojenia terenu i inne). Dokładny opis tych obiektów może być zawarty w tabelach inwentarzowych Systemu LAS. Obiekty liniowe zapisane są jako pojedyncze linie wyznaczające oś obiektu. Muszą być one podzielone na odcinki ze względu na zmianę szerokości, kodu, numeru inwentarza lub własności. Obiekty liniowe znajdujące się w stanie posiadania LP oraz pozostałe obiekty liniowe z zasięgu terytorialnego działania nadleśnictwa jednorodnie tematycznie łączą się osiami, tworząc jedną warstwę (np. drogi leśne i publiczne). Obiekty liniowe o szerokości ponad 2 m, będące w stanie posiadania nadleśnictwa, uwzględniane są w rozliczeniach powierzchniowych. Podobnie jak obiekty podstawowe przyporządkowane są do konturu użytku oraz do wydzielenia.

E6/1/ 4.1.1.5

Obiekt podstawowy – to jednolity przestrzennie obszar, jednorodny pod względem przynależności ewidencyjnej oraz administracyjno-leśnej. Warstwa obiektów podstawowych pokrywa cały zasięg terytorialny nadleśnictwa. Na terenie będącym w stanie posiadania nadleśnictwa, pojedynczy obiekt podstawowy wynika z przecięcia konturu użytku w działce ewidencyjnej i wydzielenia leśnego. Na pozostałym obszarze jest wyodrębniany jako część wspólna zasięgu terytorialnego leśnictwa i obrębu ewidencyjnego lub gminy, jednak w uzasadnionych przypadkach możliwe jest również na tym obszarze uszczegółowienie danych do poziomu użytku w działce i wydzielenia. Warstwa obiektów podstawowych tworzona jest przez powierzchnie złożone z pojedynczej obwodnicy zewnętrznej. Powierzchnie te

nie mogą się nakładać, a na styku powinny mieć granicę złożoną z tej samej liczby wierzchołków o identycznych współrzędnych. Warstwa pokrywa cały zasięg terytorialny nadleśnictwa.

E6/1/4.1.1.6

Obiekty punktowe – obiekty tworzące osnowę matematyczną leśnej mapy numerycznej określone przez ich współrzędne E i N. Są to punkty osnowy geodezyjnej i punkty załamania granic działek ewidencyjnych. Jeżeli punkt jest jednocześnie punktem osnowy i punktem załamania granicy działki ewidencyjnej, to powinien mieć zarówno numer punktu, jak i numer osnowy. Warstwa obejmuje również punkty niestabilizowane, pochodzące z digitalizacji, a także wszelkie inne obiekty punktowe wyszczególnione w słowniku obiektów geometrycznych. Obiekty punktowe, które nie wchodzą w skład osnowy matematycznej, mają przyporządkowany kod (lub kody) ze słownika obiektów geometrycznych, mogą też mieć określony numer inwentarzowy. Dokładny opis tych obiektów może być zawarty w tabelach inwentarzowych Systemu LAS.

E6/1/4.1.1.1

Obiekty projektowane do objęcia ochroną prawną – obiekty, dla których została przygotowana dokumentacja projektowa.

I/§ 111.2.2

Obliczanie powierzchni szczegółów liniowych – powierzchnię poszczególnych dróg, rowów, linii oddziałowych, potoków itp., których przeciętna szerokość jest większa niż 2 m, określa się metodą analityczno-graficzną (z mapy), odejmując ją od powierzchni pododdziałów i podając w ramach oddziału dla poszczególnych dróg, rowów, linii itp. Powierzchni dróg, linii itp., których szerokość przeciętna nie przekracza 2 m, nie oblicza się. Szerokość tych szczegółów należy podawać w pełnych metrach.

I/§ 69

Obliczanie powierzchni wyłączeń taksacyjnych – powierzchnię wyłączeń i innych szczegółów sytuacji wewnętrznej oblicza się z istniejącej mapy numerycznej – przyjmując za podstawę powierzchnię geodezyjną działki ewidencyjnej – lub określa się zgodnie z zasadami jej wykonania, uwzględniając, gdzie to możliwe, ciągłość danych z kolejnych planów urzędzenia lasu oraz aktualizacji wykonanych w SILP-LAS (należy dążyć do zachowania stabilności powierzchni wyłączeń).

I/§ 67

Odmiana podtypu gleby – niższa jednostka w podtypie gleby, określająca ilościowe i jakościowe modyfikacje w profilu glebowym uzależnione od zmian w układach czynników glebotwórczych, w tym również z udziałem

człowieka. W sekwencjach poziomów genetycznych podtypu gleby znajdują się dodatkowe cechy pedogeniczne, geogeniczne lub antropogeniczne niższej rangi od podtypu i typu gleby. Cechy pedogeniczne oraz geogeniczne należą zazwyczaj do naturalnych i mogą wystąpić w różnych częściach; antropogeniczne są zniekształceniami lub przekształceniami układów cech w profilu glebowym – przeważnie od powierzchni gleby. Wyróżnione odmiany podtypów gleb mają swoje odzwierciedlenie w charakterystyce uwarunkowań siedliskowych lasu.

II/80

Odmiana typu siedliskowego lasu *zob.* Typ siedliskowy lasu/Odmiana typu siedliskowego lasu.

Oglejenie gruntowe – cecha pedogeniczna odmiany podtypu gleby określana jako plamy opadowego oglejenia powyżej 80 cm lub poziom opadowoglejowy poniżej głębokości 80 cm od powierzchni gleby. Wyróżnia się odmiany: gruntowoglejową i głęboko gruntowoglejową.

II/81

Oglejenie opadowe – cecha pedogeniczna odmiany podtypu gleby określana jako występowanie poziomu gruntowoglejowego od 80 cm w głąb gleby. Wyróżnia się odmiany: opadowoglejową i głęboko opadowoglejową.

II/80

Okres odnowienia – przewidywany czas od zainicjowania odnowienia drzewostanu do cięcia uprzątającego. Określa się go dla drzewostanów ujętych w planie urządzenia lasu (we wskazaniach gospodarczych opisu taksacyjnego) do cięć rębnych rębniami złożonymi, a które nie są zaliczone do klasy odnowienia, klasy do odnowienia lub do przebudowy. Okres odnowienia – przyjęty dla projektowanej rębni – podaje się w zaokrągleniu do pięciu lat.

I/§ 41.1

Okres przebudowy – przewidywany czas od zainicjowania odnowienia do cięcia uprzątającego. Określa się go dla drzewostanów ujętych w gospodarstwie przebudowy. Okres przebudowy podaje się dla całego drzewostanu, w zaokrągleniu do pięciu lat (okres przebudowy drzewostanu z reguły nie powinien być dłuższy niż połowa wieku rębności gatunku panującego).

I/§ 41.3

Okres uprzątnięcia – przewidywany czas od początku obowiązywania planu urządzenia lasu, do cięcia uprzątającego. Dotyczy wyłącznie drzewostanów zaliczonych do klasy odnowienia lub do klasy do odnowienia. Okres uprzątnięcia podaje się w zaokrągleniu do pięciu lat (okres

uprzątnięcia drzewostanu z reguły nie powinien być dłuższy od okresu odnowienia, przyjętego dla zastosowanej rębni).

I/§ 41.2

Opis ogólny dokumentacji siedliskowej (elaborat siedliskowy) – zawiera opis przebiegu prac siedliskowych oraz ich wyniki, a także ogólne wytyczne do planowania urządzeniowo-hodowlanego. Wykonywany jest po zakończeniu prac terenowych i laboratoryjnych. Powinien zawierać następujące rozdziały:

- Wstęp;
- Zakres i metodyka prac;
- Ogólna charakterystyka obiektu;
- Charakterystyka gleb;
- Typy siedliskowe lasu;
- Rola lasotwórcza gatunków drzew i krzewów;
- Ogólne wytyczne do planowania urządzeniowo-hodowlanego;
- Literatura oraz protokoły i inne załączniki.

II/p. 65

Opis ogólny planu urządzenia lasu nadleśnictwa (elaborat) – zawiera następujące rozdziały:

- Ogólna charakterystyka lasów i gruntów przeznaczonych do zalesienia oraz pozostałych gruntów i nieruchomości będących w zarządzie nadleśnictwa;
- Wyniki analizy gospodarki leśnej w minionym okresie;
- Opis przyjętych zasad określania zadań gospodarczych dla nadleśnictwa;
- Opisanie i zestawienie zadań wynikających z planu urządzenia lasu;
- Program ochrony przyrody;
- Prognoza stanu zasobów drzewnych na koniec okresu gospodarczego;
- Podsumowanie prac urządzeniowych.

I/§ 112

Opis taksacyjny – zapisywany jest bezpośrednio podczas taksacji na formularzach dokumentu źródłowego *Opis taksacyjny* lub w odpowiednich rejestratorach danych. Dla każdego wyłączenia wykazuje się oddzielnie powierzchnię w ramach oddziału (suma powierzchni wyłączeń taksacyjnych stanowi powierzchnię oddziału leśnego) oraz zamieszcza się jednoznaczny adres wyłączenia, powierzchnię (w hektarach z zaokrągleniem do 1 ara) oraz grupę rodzajów powierzchni (rodzaj powierzchni). Sporządza się go dla wszystkich gruntów będących w zarządzie nadleśnictwa, tj. lasów (gruntów zalesionych, gruntów niezalesionych, gruntów związanych z gospodarką leśną) oraz gruntów nieleśnych, w tym: gruntów przeznaczonych do zalesienia, gruntów przeznaczonych na cele nierolnicze i nieleśne, gruntów wyłączonych z produkcji (lecz pozostawionych w zarządzie

nadleśnictwa), a także gruntów spornych i będących współwłasnością Skarbu Państwa i osób fizycznych (lub osób prawnych).

I/§ 21.1

Osobliwości przyrodnicze – do osobliwości przyrodniczych zalicza się zarówno obiekty punktowe (np. pomniki przyrody, kurhany, głazy lub jednostkowe stanowiska szczególnie cennych roślin chronionych), jak i obiekty powierzchniowe (np. płaty, kępy, smugi cennych lub niezwykle rzadkich gatunków roślin chronionych). Określa się dla nich: rodzaj obiektu (np. pomnik przyrody, głaz, kurhan itp.), ewentualną nazwę gatunku będącego osobliwością, numery osobliwości w ramach pododdziału (jeżeli oznaczone są numerami na mapie gospodarczej), łączną powierzchnię danej osobliwości w pododdziale. Istnieje również możliwość zapisu orientacyjnej lokalizacji (z określeniem stron świata, tak jak przy opisie wystawy oraz możliwością zapisu „w części centralnej”).

I/§ 29

Ostępy – w celu utrzymania ładu przestrzennego w lesie, obręb leśny powinien być podzielony na ostępy lub jednostki kontrolne. Ostępy regulują ład przestrzenny drzewostanów zagospodarowanych rębniami zupełnymi i złożonymi, z wyjątkiem rębni stopniowej gniazdowej udoskonalonej (IV d) oraz rębni przerębowej (ciągłej), w których stosuje się jednostki kontrolne. Granicami ostępów są linie gospodarcze, wyznaczające w terenie szeregi ostępowe. Szeregi te powinny być z kolei podzielone na ostępy; należy je tak ustalić, aby stwarzały możliwość, przy należyтым przestrzeganiu ładu przestrzennego i wytycznych zawartych w *Zasadach hodowli lasu*, przeprowadzenia kolejno po sobie następujących cięć w całym ostępie, w czasie odpowiadającym w przybliżeniu połowie wieku rębności. W sąsiednich szeregach ostępowych ostępy – z reguły – powinny się mijać. Podział szeregów ostępowych na poszczególne ostępy powinien się opierać na liniach podziału powierzchniowego i istniejących rozgraniczeniach terenowych. Jeżeli to możliwe, podział lasu na ostępy powinien być przyjęty tak, jak w poprzednim planie urządzenia lasu.

I/§ 84

Oznaczanie podziału powierzchniowego – podział powierzchniowy powinien być oznaczony na gruncie przez odpowiednie umieszczenie słupów kamiennych lub betonowych (wyjątkowo tablic i słupów dębowych), przy skrzyżowaniach linii, ich wylotach na granice i na przecięciach z głównymi drogami publicznymi. Słupy oddziałowe powinny być tak wkopane (jeżeli na przecięciu linii oddziałowych, to w oddziale położonym od strony północno-wschodniej lub północnej skrzyżowania), aby swymi licami wskazywały oddziały, których numery są na nich wymalowane. Numery oddziałów na słupach należy wymalować czarnym kolorem na białym tle. Prace z za-

kresu uzupełniania i konserwacji znaków oddziałowych, podobnie jak zapewnienie odpowiedniej widoczności linii podziału powierzchniowego, należą do obowiązków nadleśnictwa.

I/§ 9.4–6

Plantacje drzew – obejmują plantacje nasienne i plantacje leśnych gatunków szybko rosnących.

I/§ 14.8.1. b

Płazowiny – powierzchnie porośnięte drzewami II klasy wieku o zadrzewieniu do 0,3 włącznie, albo drzewami III i starszych klas wieku o zadrzewieniu do 0,2 włącznie.

I/§ 14.8.2. b

Pododdział – wyłączenie taksacyjne, któremu nadaje się małe litery alfabetu łacińskiego (I/§ 14). Granice pododdziałów powinny być wyraźne i łatwe do identyfikacji w terenie. W razie potrzeby należy je oznaczać na wylotach i skrzyżowaniach „obrączkami”, wykonywanymi na korze (na wysokości około 1,5 m) oraz znakami kierunkowymi. Ewentualny sposób dodatkowego oznaczania niewyraźnych granic pododdziałów ustala się podczas narady wstępnej. Pododdziały oznacza się małymi literami alfabetu łacińskiego, z pominięciem liter: ą, ć, e, ę, ł, ń, ó, ś, u, ź, ż. W przypadku gdy w ramach oddziału występuje taka liczba pododdziałów, że zachodzi potrzeba oznaczenia ich ponownie od początku alfabetu, wówczas oznaczenie pododdziału przyjmuje postać: ax, bx, cx,... itd., a następnie ay, by, cy,... itd. W miarę możliwości oznaczenie (adres) pododdziału należy przyjmować jak w poprzednim planie urządzenia lasu, z uwzględnieniem aktualizacji opisów taksacyjnych wykonanych w SILP-LAS. Pododdziały gruntów spornych lub będących współwłasnością, należy oznaczać kolejnymi dalszymi literami w oddziale, po oznaczeniu pododdziałów o uregulowanym stanie posiadania.

I/§ 17

Podszyt – są to, zarówno w uprawach i młodnikach, jak i starszych drzewostanach, krzewy i gatunki drzew nie wchodzące w skład upraw, podrostów, nalołów i podsadzeń. Warstwę podszytu należy opisywać, jeżeli zajmuje co najmniej 10% powierzchni, podając nazwy gatunków (w kolejności występowania – do pięciu gatunków) oraz procent pokrycia powierzchni wyłączenia – wyrażony ułamkiem dziesiętnym (tak jak zadrzewienie).

I/§ 31.15

Pokrywa runa – typy:

- naga – brak ścióły i runa,
- ściółka – tylko ściółka, brak runa,

- zielna – płaty roślin zielnych,
- mszysta – kobierce mchów zajmują całą bądź przeważającą część powierzchni,
- mszysto-czernicowa – kobierce mchów na przemian z płatami borówek,
- zadarniona – przeważają kobierce traw płytko zakorzenionych lub łany borówek,
- silnie zadarniona – przeważa roślinność trawiasta występująca zwarcie i tworząca silnie przeplatający się system korzeni; odnowienie lub zalesienie wymaga stosowania zabiegów agrotechnicznych,
- silnie zachwaszczona – roślinność runa występuje zwarcie, składa się z roślin silnie i głęboko ukorzeniających się, albo tworzących kłącza lub rozłogi, co uniemożliwia odnowienie lasu lub zalesienie bez zabiegów agrotechnicznych.

I/§ 23.8

Pokrywy materiałów przytransportowanych – cecha geogeniczna odmiany podtypu gleby określana dla materiałów przytransportowanych o miąższości do 40 cm. Są to odmiany: deluwialne, koluwalne, eoliczne, nasypy, fluwioeoliczne.

II/82

Powierzchnie nie stanowiące wydzielen – obiekty poligonowe występujące wewnątrz wydzielen – obejmują: luki, gniazda (odnowione lub nieodnowione), kępy, szkółki, poletka łowieckie, oczka wodne, itp. Definicja ma charakter otwarty, tak by w razie potrzeby można było w danym nadleśnictwie ujmować również inne powierzchnie nie stanowiące wyłączeń. Dla powierzchni nie stanowiącej wyłączenia podaje się: kategorię (nazwę, symbol), numery w ramach pododdziału według przyjętych na mapie gospodarczej oraz łączną powierzchnię danej kategorii w pododdziale. Istnieje również, oprócz numeru, możliwość zapisu orientacyjnej lokalizacji takich powierzchni (z określeniem stron świata, jak przy opisie wystawy oraz możliwością zapisu „w części centralnej”).

I/§ 28.1–2

Opis tych powierzchni różni się od charakteru całego wydzielenia, jednak ze względu na ich wielkość nie są one traktowane jako oddzielne wydzielenia. W opisie taksacyjnym oddzielna sekcja przeznaczona jest do przechowania informacji o tych obiektach. Połączenie danych opisowych z obiektem geometrycznym odbywa się przez numer powierzchni nie stanowiącej wydzielenia, nadawany kolejnym obiektom w ramach wydzielenia. Pełny opis tych obiektów (kod, wielkość powierzchni, skład gatunkowy) znajduje się w tablicach Systemu LAS. Warstwa powierzchni nie stanowiących wydzielenia tworzona jest przez obiekty złożone z pojedynczych obwodnic zewnętrznych. Powierzchnie te nie mogą się nakładać, a na styku powinny

mieć granicę złożoną z tej samej liczby wierzchołków o identycznych współrzędnych. Pojedynczy obiekt powinien przypadać w dokładnie jednym poligonie wydzielenia. W przypadku stykania się obiektów z tej warstwy z elementami liniowymi należy granicę stykającą się z obiektem liniowym poprowadzić w odległości równej połowie szerokości tego obiektu.

E6/1/4.1.1.7

Powierzchnie objęte szczególną ochroną:

- śródleśne „oczka wodne”,
- torfowiska,
- mszary,
- naturalne zbiorniki wodne,
- bagna,
- płaty roślinności chronionej (np. w strefie górnej granicy lasu),
- fragmenty gruntów leśnych niezalesionych, których odnowienie może wpłynąć bardzo niekorzystnie na warunki bytowania występujących tam zwierząt chronionych.

Ważna jest faktyczna funkcja i rola w ekosystemie tych powierzchni, a nie formalne objęcie ochroną prawną.

I/§ 14.8.2. c

Powierzchnie przewidziane do naturalnej sukcesji – dotychczasowe wieloletnie halizny na terenach szczególnie trudnych do odnowienia (np. na siedliskach bagiennych) oraz niewielkie odkryte powierzchnie o charakterze miejsc widokowych lub polan śródleśnych.

I/§ 14.8.2. c

Powierzchnie rezerwatów przyrody – pozostających w zarządzie Lasów Państwowych, zapisane są w odpowiednich decyzjach o utworzeniu rezerwatów oraz w powszechnej ewidencji gruntów, w związku z czym poleca się następujący tryb postępowania:

- w przypadku braku planu ochrony rezerwatu oblicza się powierzchnię wyłączeń i wyrównuje się ją do powierzchni ogólnej rezerwatu,
- w przypadku gdy rezerwat posiada plan ochrony rezerwatu lub plan ten jest nowelizowany równoległe z planem urządzenia lasu, należy powierzchnię pododdziałów, szczegółów i ogólną powierzchnię rezerwatu przyjąć bezpośrednio z tego planu ochrony rezerwatu.

I/§ 67.2

Prace siedliskowe w gospodarstwie leśnym

Przedmiotem prac siedliskowych są warunki siedliskowe, determinujące przebieg wzrostu i rozwoju lasu, stanowiące przyrodnicze podstawy urządzenia lasu i główny czynnik produkcji podstawowej (produkcji na pniu).

II/p. 1

Obiektem prac siedliskowych jest:

- w przypadku lasów własności Skarbu Państwa, zarządzanych przez Lasy Państwowe – obszar całego lub części nadleśnictwa (obręb, kompleks, uroczysko), obejmujący grunty leśne (zalesione, niezalesione i związane z gospodarką leśną) oraz grunty nieleśne przeznaczone do zalesienia,
- w przypadku przejmowanych do zalesienia gruntów porolnych bądź innych – pojedyncza działka.

II/p. 2

Celem prac siedliskowych jest rozpoznanie, skartowanie siedlisk leśnych oraz opracowanie wyników tych prac w formie dokumentacji kartograficznej i tekstowej na potrzeby urządzania, hodowli i ochrony lasu.

II/p. 3

Zakres prac siedliskowych obejmuje:

- określenie i skartowanie gleb z uwzględnieniem typu, podtypu i odmiany podtypu oraz rodzaju i gatunku gleby,
- określenie i skartowanie typów siedliskowych lasu z uwzględnieniem ich odmian, wariantów uwilgotnienia, rodzajów oraz stanu, a także określenie typu lasu,
- badania laboratoryjne gleb,
- opracowanie dokumentacji końcowej.

II/p. 6

Efektem prac siedliskowych jest dokumentacja siedliskowa, w skład której wchodzi:

- część opisowa, zawierająca:
 - opis warunków przyrodniczych obiektu,
 - charakterystykę gleb i typów siedliskowych lasu,
 - wytyczne do planowania hodowlano-urządzeniowego,
- mapy siedliskowe, przedstawiające naturalne zróżnicowanie gleb i siedlisk,
- dokumentacja źródłowa – dane z typologicznych powierzchni siedliskowych.

II/p. 8

Profil glebowy – opis profilu glebowego na podstawowej typologicznej powierzchni siedliskowej należy sporządzać w odkrywkach o dokładnie oczyszczonej i wyrównanej ścianie czołowej. Należy stosować skróty i symbole zgodne z *Klasyfikacją gleb leśnych Polski* (CILP 2000). Należy zaznaczyć cechy szczególne, do których zalicza się takie właściwości poziomów glebowych, jak np.: wytrącenia węglanu wapnia, związków żelaza, ślady węgla drzewnego. Opis profilu glebowego na podstawowej po-

wierzchni typologicznej wykonuje się na podstawie obserwacji cech morfologicznych oraz badań właściwości fizycznych i chemicznych, w kolejno następujących od góry poziomach genetycznych i warstwach gleby. Przy określaniu glebotwórczego utworu geologicznego (rodzaju gleby) należy zwracać uwagę na charakter pionowej budowy profilu glebowego. W opisie profilu glebowego należy uwzględnić:

- nieciągłości litogeniczno-pedogeniczne,
- typ, podtyp próchnicy oraz w uzasadnionych przypadkach odmianę,
- poziomy genetyczne,
- poziomy diagnostyczne,
- głębokość wyróżnionych poziomów i warstw gleby (podając ich dolną granicę w centymetrach), przejście do niższych poziomów, skład granulometryczny (uziarnienie), barwę, uwilgotnienie, oglejenie, pH, występowanie CaCO_3 oraz innych cech (konkrecji, ukorzenia itp.),
- informację o pobranych próbkach gleby do analiz.

II/p. 38.3–5

Program ochrony przyrody nadleśnictwa obejmuje:

- kompleksowy opis stanu przyrody w nadleśnictwie, z uwzględnieniem lasów innych form własności w zasięgu terytorialnym nadleśnictwa,
- podstawowe zadania z zakresu ochrony przyrody i sposoby ich realizacji,
- mapę walorów przyrodniczo-kulturowych.

I/§ 3.4

Program Taksator – służy do obsługi danych opisu taksacyjnego od momentu ich pobrania z SILP, przez wprowadzanie informacji z dokumentów źródłowych i ich przetwarzanie, aż do ich powrotu do struktur SILP. Program pracuje w środowisku Windows 9x, NT, 2000, XP. Komunikuje się w dwóch kierunkach z bazą SILP przez połączenie sieciowe z serwerem. Po pobraniu danych możliwa jest praca poza siedzibą nadleśnictwa. Program umożliwia pracę w trybie wielodostępu. Możliwe jest też wyeksportowanie fragmentu bazy (opisów taksacyjnych lub powierzchni próbnych) w celu dalszej pracy na komputerze niewłączonym do sieci (np. na odpowiednim rejestratorze).

III/11

Próchnica gleb leśnych – próchnice gleb leśnych wyróżniane są zgodnie z kryteriami podanymi w *Klasyfikacji gleb leśnych Polski* (CILP 2000).

Typ próchnicy jest podstawową jednostką taksonomiczną w klasyfikacji próchnic leśnych określającą układ warunków troficznych siedliska, w których następuje akumulacja i przetwarzanie opadu roślinnego w próchnicę. W terenie wyróżniany jest na podstawie cech morfogenetycznych ujawniających się w postaci odpowiedniej sekwencji podpoziomów organicznych i poziomów organiczno-mineralnych

w profilu glebowym. W zbliżonych do naturalnych warunkach siedliskowych typ próchnicy odzwierciedla naturalny obieg składników odżywczych i naturalną produktywność ekosystemu.

Podtyp próchnicy jest niższą jednostką taksonomiczną, wyróżnianą w ramach typu próchnicy leśnej, określającą układ warunków wilgotnościowych siedliska. Nazwę podtypu tworzy się przez dodanie do nazwy typu określeń: suchy, świeży, wilgotny, mokry.

Odmiana próchnicy jest najniższą jednostką taksonomiczną, wyróżnianą w ramach podtypu próchnic leśnych, dla określenia stanu rozkładu substancji organicznej. Nazwę odmiany tworzy się przez dodanie do nazwy podtypu określeń: rozdrobniony, włóknisty, właściwy, mazisty, murszowaty, torfiasty itp.

Systematyka próchnic leśnych – w systematyce próchnic leśnych wyróżnia się trzy typy: **mull**, **moder** i **mor** oraz dwa typy przejściowe **moder-mull** i **moder-mor**. Charakteryzują one zarówno naturalny, jak i zmieniony działalnością człowieka stan warunków siedliskowych. Wyróżniane są na podstawie budowy poziomu organicznego w nadkładzie organicznym gleby i cech poziomu próchnicznego **A** w mineralnej części gleby.

– **Próchnica typu mull** wykształca się w glebach eutroficznych o dużej aktywności biologicznej, w wielogatunkowych lasach liściastych. Nagromadzony na powierzchni mineralnej gleby opad roślinny występuje okresowo, tworząc poziom surowinowy, którego składniki ulegają szybkiemu rozkładowi, zazwyczaj w ciągu roku. Duża aktywność biologiczna uniemożliwia powstanie względnie trwałego poziomu organicznego. Próchnica z szybko rozkładającego się opadu roślinnego zostaje wbudowana w poziom próchniczny **A**, który jest dość zasobny w zhumifikowaną substancję organiczną, w trwałych połączeniach organiczno-mineralnych, często o strukturze gruzełkowatej. Zawiera 2–3% próchnicy, charakteryzuje się wąskim zakresem C/N, wynoszącym 10–15:1, odczynem słabo kwaśnym (pH_{KCl} 4,0–5,0) oraz dość wysokim wysyceniem kompleksu sorpcyjnego kationami zasadowymi ($V > 40\%$). Korzenie zazwyczaj rozmieszczone są równomiernie.

– **Próchnica typu moder** wykształca się w glebach mezotroficznych, w jedno- lub wielogatunkowych lasach liściastych i liściasto-iglastych oraz w glebach eutroficznych z drzewostanami o zmienionym niekorzystnie składzie gatunkowym. Ten typ próchnicy leśnej cechuje spowolnione tempo rozkładu opadu roślinnego, co uwidacznia się w postaci zróżnicowania poziomu organicznego na dwa podpoziomy – surowinowy i detrytusowy o luźnym, niekiedy grudkowym złożeniu rozdrobnionego materiału organicznego. Charakteryzują się one odczynem kwaśnym (pH_{KCl} 3,5–5,0) i dość szerokim zakresem C/N 15–30:1. Z poziomem organicznym niekiedy silnie, do bardzo silnie, przerośniętym korzeniami ściśle powiązane są właściwości poziomu

próchniczego A, który wykształca się w materiale mineralnym ubogim we frakcje ilaste. Wskutek zahamowanego tempa rozkładu i mniejszej aktywności biologicznej ten poziom zawiera mniej substancji organicznej (1–2%), w której stosunek C/N wynosi około 15–20:1, a odczyn jest kwaśny (pH_{KCl} 4,0–5,0). Wysycenie kompleksu sorpcyjnego zasadami wynosi 10–40%. Przejście między poziomami Ofh i A jest nieostre.

- **Próchnica typu mor** związana jest głównie z glebami oligotroficznymi i z glebami mezotroficznymi zniekształconymi przez gospodarkę leśną. Wykształca się pod wpływem roślinności borowej, w warunkach ograniczonej aktywności organizmów glebowych. Poziom organiczny z w pełni ukształtowaną próchnicą typu mor, zbudowany jest z trzech podpoziomów – surowinowego, butwinowego i epihumusowego mającego cechę łamliwości na ostrokrawędziste bryłki i płytki. Miąższość podpoziomu butwinowego obejmuje około 60% całego poziomu organicznego. Wykształcone podpoziomy organiczne mają odczyn kwaśny i silnie kwaśny ($\text{pH}_{\text{H}_2\text{O}}$ 3–4) i szeroki zakres C/N 30–40:1. W związku z zahamowanym tempem rozkładu substancji organicznej, leżący niżej poziom eluwalny lub eluwalno-próchniczny jest wyraźnie zubożony w próchnicę, najczęściej wmytą z poziomu organicznego. Zawartość próchnicy w tym poziomie wynosi 0,1–0,5%, przy czym cechuje ją szeroki zakres C/N 30–40:1. Z silnie kwaśnym odczynem (pH_{KCl} – 2,5–3,5) związane jest wysycenie kompleksu sorpcyjnego kationami zasadowymi nie przekraczające 10%.
- W warunkach górskich, gdzie chłodny klimat alpejski jest czynnikiem spowalniającym rozkład materii organicznej, wyróżnia się próchnicę **psychromor**.

Systematyka próchnic leśnych

Typ	Podtyp	Symbol	Stadia rozwojowe
mull	mull suchy	ml-s	nie wyróżnia się
	mull świeży	ml-św	
	mull wilgotny	ml-w	
	mull mokry	ml-m	
moder-mull	moder-mull suchy	mdml-s	nie wyróżnia się
	moder-mull świeży	mdml-św	
	moder-mull wilgotny	mdml-w	
	moder mull mokry	mdml-m	

Typ	Podtyp	Symbol	Stadia rozwojowe
moder	moder suchy	md-s	inicjalny; właściwy
	moder świeży	md-św	
	moder wilgotny	md-w	
	moder mokry	md-m	
moder-mor	moder-mor suchy	mdmr-s	nie wyróżnia się
	moder-mor świeży	mdmr-św	
	moder-mor wilgotny	mdmr-w	
	moder-mor mokry	mdmr-m	
mor	mor suchy	mr-s	inicjalny; słabo wykształcony; właściwy
	mor świeży	mr-św	
	mor wilgotny	mr-w	
	mor mokry	mr-m	

II/95–98

Przeciętna pierśnica drzewostanu – przeciętną pierśnicę drzewostanu należy określać dla poszczególnych gatunków drzew wchodzących w skład drzewostanu oddzielnie dla każdego piętra, od 5 cm wzwyż, w zaokrągleniu do pełnych centymetrów, na podstawie pomiarów 5–10 drzew, wykonanych w miejscach reprezentatywnych dla danego drzewostanu.

I/§ 35.1

Przebudowa drzewostanu – do przebudowy kwalifikują się drzewostany, które nie zapewniają osiągnięcia celów gospodarki leśnej zawartych w planie urządzenia lasu, zgodnie z obowiązkiem prawnym zapisanym w art. 13 ust. 1 pkt 4 ustawy o lasach. Podczas I KTG ustala się hierarchię potrzeb dotyczących przebudowy drzewostanów w danym nadleśnictwie, kierując się następującymi przesłankami:

- do przebudowy powinny być jako pierwsze przeznaczone drzewostany o składzie gatunkowym niezgodnym z GTD. Przy znacznej liczbie takich drzewostanów istnieje konieczność ustalenia wytycznych dotyczących najpilniejszych potrzeb z zakresu przebudowy, tak by na ich podstawie wykonawca projektu planu urządzenia lasu mógł sporządzić do akceptacji podczas II KTG „Wykaz drzewostanów zakwalifikowanych do przebudowy w najbliższym dziesięcioleciu”,
- drzewostany uszkodzone w stopniu 3 (a w kolejności w stopniu 2) powinny być kwalifikowane do pilnej przebudowy, z wyjątkiem tych, które stanowią pożądane zbiorowiska zastępcze w skrajnych warunkach rozwoju lasu, zwłaszcza na glebach skażonych lub zdewastowanych,

– drzewostany o niskim zadrzewieniu i miernej jakości technicznej, nazywane niegdyś drzewostanami źle produkującymi.

Drzewostany zakwalifikowane do przebudowy zalicza się do gospodarstwa przebudowy, projektując w nich rozpoczęcie procesu odnowienia odpowiednimi rębniami (w zależności od typu siedliskowego lasu i pilności przebudowy). Okres przebudowy – ustalany indywidualnie dla drzewostanu (dla całego drzewostanu, a nie tylko dla jednej działki zrębowej) – z reguły nie powinien być dłuższy niż połowa wieku rębności gatunku panującego w przebudowywanym drzewostanie.

I/§ 40.6

Przedmiot planu urządzenia lasu dla nadleśnictwa:

- lasy w rozumieniu art. 3 ustawy o lasach,
- grunty przeznaczone do zalesienia,
- inne grunty i nieruchomości Skarbu Państwa pozostające w zarządzie nadleśnictwa – zgodnie z art. 4 ust. 3 ustawy o lasach.

I/§ 2

Przeliczniki „brutto-netto” – do użytkowania przedrębnego miąższu grubizny brutto uzyskuje się po przemnożeniu miąższu netto przez współczynnik 1,25. Do przeliczenia miąższu brutto na netto, stosuje się odpowiednio współczynnik 0,8.

I/§ 95.3

Współczynniki redukcyjne służące do przeliczenia miąższu brutto na miąższ netto dla etatu miąższowego użytkowania rębnego stosuje się według tabeli:

Grupa gatunków drzew	Klasy wieku			
	II	III	IV	V i wyż., KO, KDO, BP, przestoje
Sosna, modrzew	0,72	0,75	0,77	0,79
Świerk, jodła, daglezwia	0,78	0,80	0,82	0,82
Dąb, jesion, klon, jawor, wiąz i inne twarde liściaste	0,70	0,72	0,73	0,75
Buk, grab	0,81	0,84	0,86	0,87
Brzoza, olsza	0,73	0,75	0,77	0,79
Osika, topola, wierzba, lipa	0,74	0,77	0,79	0,80

I/§ 93.1

Przestoje, nasienniki i przedrosty obejmują:

- drzewa w zasadzie od II klasy wzwyż (wykazujące miąższość grubizny) występujące na gruntach leśnych niezalesionych lub w uprawach i młodnikach (jeżeli nie zostały zaliczone do składu gatunkowego tych upraw i młodników),
- drzewa w wieku ponad 40 lat, rozmieszczone pojedynczo lub grupami w młodszych drzewostanach (jeżeli nie zostały zaliczone do składu gatunkowego tych drzewostanów) lub – wyjątkowo – w drzewostanach III i IV klasy wieku, co głównie dotyczy bardzo starych drzew wymagających odrębnego traktowania.

Opis przestojów, nasienników i przedrostów powinien zawierać: gatunek drzewa (kolejno według malejącej miąższości – do pięciu gatunków), orientacyjny przeciętny wiek, przeciętną pierśnicę i wysokość oraz jakość techniczną gatunków w warstwie, a także ich miąższość grubizny na całej powierzchni wyłączenia.

I/§ 31.16–17

Rezerwy projektowane – powierzchnie leśne ujęte do ochrony w aktualnych wykazach wojewódzkiego konserwatora przyrody, dla których wymagana dokumentacja została przekazana do organów zatwierdzających. W celu zachowania charakteru danego drzewostanu należy podać, że jest on projektowanym rezerwatem i jednocześnie ograniczyć przewidywane czynności gospodarcze do niezbędnych zabiegów, zgodnie z celem ochrony projektowanego rezerwatu.

I/§ 25.4

Rodzaj siedliska leśnego *zob.* Typ siedliskowy lasu/Rodzaj siedliska leśnego

Rozmiar użytkowania przedrębego – planowany rozmiar miąższości użytkowania przedrębego ogółem (traktowany jako maksymalny etat użytkowania przedrębego na okres obowiązywania planu urządzenia lasu), nie może przekroczyć 50% przyrostu bieżącego, spodziewanego w okresie obowiązywania planu urządzenia lasu z wszystkich drzewostanów przedrębnych, to jest z wszystkich drzewostanów, w których nie planuje się użytkowania rębego.

I/§ 95.2

Rozręb – pas zrębu zupełnego szerokości około 15 m, który wykonuje się w celu wytworzenia ściany ochronnej (strefy ochronnej), głównie przeciwietrznej, w drzewostanach IIb lub III klasy wieku. Po wykonaniu rozrębu, ścianę ochronną kształtuje się w strefach przebiegających równoległe do jego granic, przez częste i dość intensywne (rozluźniające) zabiegi trzebieżowe, preferujące silnie rozwinięte i mocno ukorzenione po-

jedyncze drzewa, tzw. naturalne punkty oporu. Ścianę ochronną wzmacnia się przez podsadzenia drzew i krzewów. Rozręby stosuje się zazwyczaj w wypadku występowania litych, jednowiekowych drzewostanów na dużych łącznych obszarach. Rozręby są wtedy rozmieszczane tak, aby umożliwiły zastosowanie ostępów przejściowych w ramach jednego oddziału, w celu umożliwienia wykonania cięć rębnych we właściwym czasie i z zachowaniem ładu przestrzennego.

I/§ 85

Samorząd terytorialny – wspólnota samorządowa, tworzona przez mieszkańców gminy z mocy ustawy z 8 marca 1990 r. o samorządzie terytorialnym (Dz. U. Nr 16, poz. 95 z późniejszymi zmianami), a lokalne lub regionalne **organizacje społeczne**, to organizacje zarejestrowane zgodnie z ustawą z 7 kwietnia 1989 r. prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. Nr 20, poz. 29) dla celów związanych z ochroną przyrody na obszarze gmin wchodzących w skład terytorialnego zasięgu nadleśnictwa.

III/155

Siedliska (w SLMN) – warstwa obligatoryjna bazy geometrycznej. Zawiera obiekty powierzchniowe wydzieleń siedliskowych. Warstwa siedlisk tworzona jest przez powierzchnie złożone z pojedynczej obwodnicy zewnętrznej. Powierzchnie te nie mogą się nakładać, a na styku powinny mieć granicę złożoną z tej samej liczby wierzchołków o identycznych współrzędnych. Warstwa swoim zasięgiem zawiera się w kompleksach leśnych, dla których wykonano opracowanie siedliskowe.

E6/1/4.1.1.8

Skład gatunkowy drzewostanu – kolejność zapisu przyjęto według zmniejszającego się udziału poszczególnych gatunków, tak, że na pierwszym miejscu figurować będzie gatunek panujący (przeważający ilościowo lub powierzchniowo). Przy jednakowym udziale dwóch lub więcej gatunków, na pierwszym miejscu powinien być podany ten gatunek, którego udział w składzie jest gospodarczo bardziej pożądanym na danym siedlisku. W składzie drzewostanów I i II klasy wieku nie należy uwzględniać nasienników, przestojów i przedrostów, a także kęp pozostawionego starodrzewu, które powinno się umieszczać odrębnie (na końcu opisu drzewostanu).

I/§ 31.8–9

Skład granulometryczny (uziarnienie) profilu glebowego *zob.* Gatunek gleby

Składniki planu urządzenia lasu:

– dane inwentaryzacji lasu (część inwentaryzacyjna),

- analiza gospodarki leśnej w minionym okresie,
- program ochrony przyrody nadleśnictwa,
- część planistyczna.

I/§ 3.1

Spodziewany przyrost bieżący roczny – jest szacowany i zapisywany dla całego drzewostanu (w rozbiciu na poszczególne gatunki) i w przeliczeniu na 1 ha (łącznie, bez podziału na gatunki), sposobem B. Zabielskiego, za pomocą współczynników przeliczeniowych „K”. Obliczenie spodziewanego przyrostu bieżącego rocznego następuje w opisach taksacyjnych automatycznie, a wyniki obliczeń – nieredukowane z tytułu obniżonego przyrostu w strefach uszkodzeń – nazywane są „przyrostem tablicowym” i zestawiane są dla obrębów leśnych w Tabeli VIIIa. Do czasu wprowadzenia obowiązku ustalania stref uszkodzenia lasu nie będzie stosowana redukcja spodziewanego przyrostu bieżącego w poszczególnych strefach. Roczne wielkości spodziewanego przyrostu bieżącego, przemnożone przez liczbę lat obowiązywania planu urządzenia lasu, odnotowane są – w celach prognostycznych – do całego okresu planistycznego.

I/§ 43

Stan siedliska:

- naturalny (N1),
- zbliżony do naturalnego (N2),
- zniekształcony (Z1),
- silnie zniekształcony (Z2),
- przekształcony (Z3),
- zdegradowany (D1),
- silnie zdegradowany (D2),
- zdewastowany (D3).

I/§ 23.4

Stopień uszkodzenia drzewostanu – ocenia się szacunkowo podczas taksacji, indywidualnie dla każdego drzewostanu, od 21 lat wzwyż, według następującego podziału:

- 0 – do 10% uszkodzeń,
- 1 – 11–25% uszkodzeń,
- 2 – 26–60% uszkodzeń,
- 3 – ponad 60% uszkodzeń.

Zaliczenie drzewostanu do odpowiedniego przedziału uszkodzeń następuje według szacunku taksatora, z odniesieniem do drzewostanów uznanych za nieuszkodzone (jako wzorca) oraz przy wykorzystaniu opublikowanych wytycznych i atlasów. Szacując uszkodzenie drzewostanu, taksator ocenia stan ulistnienia drzew (do trwałych uszkodzeń zalicza się objawy defoliacji, deformacji oraz chorobliwe przebarwienia), stan pędów wierzchołkowych

i pędów bocznych (do trwałych uszkodzeń zalicza się odpowiednio ich zanik lub deformację), a także stan pni i korzeni, biorąc pod uwagę widoczne objawy działalności grzybów lub owadów, oraz istotne uszkodzenia mechaniczne. Dla stopni od 1 do 3 określa się główną przyczynę uszkodzeń, orientacyjnie spośród następujących przyczyn: owady, grzyby, zwierzyna, pożary, imisje przemysłowe, czynniki klimatyczne, zakłócenia stosunków wodnych, erozja, inne antropogeniczne, inne bez określenia.

I/§ 39.3–6

Stopnie zmurszenia torfu – cecha pedogeniczna odmiany podtypu gleby w glebach murszowych z trwale obniżonym lustrem wód gruntowych określana jako: słabo zmurszałe, średnio zmurszałe, silnie zmurszałe.

II/81

Szkic taksacyjny – jednocześnie z wykonaniem taksacji należy, na uprzednio przygotowanych wycinkach kopii mapy gospodarczej (lub ortofotomapy z naniesioną warstwą podziału powierzchniowego), oznaczyć powierzchnie próbne oraz wszystkie zmiany szczegółów sytuacji wewnętrznej, kwalifikujące się do pomiaru uzupełniającego i przeniesienia na arkusze mapy gospodarczej. Szkic taksacyjny wraz z kartami dokumentu źródłowego *Opis taksacyjny* są niezbędną pomocą w szczegółowych uzgodnieniach pomiędzy nadleśniczym a wykonawcą taksacji.

I/§ 47

Szkółki leśne – powierzchnie (otwarte lub pod okapem drzewostanu) przeznaczone do produkcji sadzonek drzew i krzewów.

I/§ 14.8.3. f

Szlaki technologiczne (dawniej nazywane zrywkowymi) – nieodłączny element ładu przestrzennego w jednostce kontrolnej. Przebiegają od granicy transportowej do drogi wywozowej, czyli zgodnie z kierunkiem cięć w jednostce kontrolnej.

I/§ 86.4

Teren – podział:

- **rzeźba**: nizinny równy, nizinny falisty, nizinny pagórkowaty, nizinny wzgórzowy, wyżynny równy, wyżynny falisty, wyżynny pagórkowaty, wyżynny wzgórzowy, górski: góry niskie, góry średnie, góry wysokie,
- **położenie**: płaskie, dolina rzeki, zagłębienie, zagłębienie bez odpływu, kotlina, stok, stok dolny, stok środkowy, stok górny, podnóże stoku, spłaszczenie, wierzchowina, grzbiet,
- **nachylenie**: stok łagodny (do 7°), stok pochyły (8–12°), stok spadzisty (13–17°), stok stromy (18–30°), stok bardzo stromy (31–45°), stok urwisty (ponad 45°),

- **wystawa:** północna N, północno-wschodnia N-E, wschodnia E, południowo-wschodnia S-E, południowa S, południowo-zachodnia S-W, zachodnia W, północno-zachodnia N-W.

I/§ 23.5

Tereny górskie – obejmują wysoko wzniesione formy terenu powyżej 300 m ponad swoje podnóże i na stromych stokach, utworzone w wyniku ruchów górotwórczych lub działalności wulkanicznej. Cechą charakterystyczną rzeźby górskiej są wzniesienia, zwane grzbietami, ciągnące się między bardzo głęboko wciętymi dolinami. Zdenudowane fragmenty gór, mające postać płaskich wzniesień i płaskowyżów o deniwelacji nieprzekraczającej 100–200 m, noszą nazwę pogórzy. Ze względu na wysokość wyróżnia się:

- **góry niskie**, do 500 m n.p.m.;
- **góry średnie**, 500–1500 m n.p.m.;
- **góry wysokie**, ponad 1500 m n.p.m., o licznych formach polodowcowych, urwistych ścianach skalnych.

II/64

Tereny nizinne – obszary, głównie akumulacyjnego typu rzeźby, rozściarające się na wysokości do 200–250 m n.p.m. (sporadycznie do 300 m n.p.m.) Na terenach nizinnych wyróżnia się następujące formy terenu:

- **równy** – prawie zupełnie poziomy, deniwelacje przy kilkustopniowych spadkach nie przekraczają 5 m. Ten typ rzeźby dominuje na obszarach staroglacjalnych oraz na równinach sandrowych w pradolinach i dolinach rzecznych, poza tym występuje na morenie dennej ostatniego zlodowacenia, równinach nadmorskich i pojeziernych;
- **falisty** – deniwelacje nie przekraczają 12–15 m i tworzą nabrzmienia i obniżenia o małych nachyleniach do 5°;
- **pagórkowaty** – wyniosłości tworzą pagórki, wały i garby o wysokości względnej do 20–25 m i znacznym nachyleniu stoków od ok. 6° do ok. 30° oraz niewielkich odstępach między kulminacjami. Jest charakterystyczny dla rzeźby młodoglacjalnej pojeziernej, jak również może być efektem akumulacji eolicznej na starszych tarasach nadrzecznych i sandrach;
- **wzgórzowy** – charakterystycznymi formami są wzgórza o wysokości względnej od 20–25 m do kilkudziesięciu metrów i spadkach od 9° do 30°; związane ze strefami moren czołowych głównie ostatniego zlodowacenia – powstałe w wyniku nagromadzenia lub spiętrzenia materiału lodowcowego przez czoło posuwającego się lądolodu.

II/63

Tereny wyżynne i podgórskie – obejmują obszary zbudowane ze skał starszego podłoża geologicznego, przykrytych nieciągłymi pokrywami osadów

lodowcowych, wodnych i eolicznych, wyniesione głównie w wyniku ruchów epejrogenicznych (łądowców) na wysokość 200–300 m, sporadycznie ponad 400 m n.p.m. i co najmniej kilkadziesiąt metrów względem otaczających terenów, rozpościerające się ponad nizinami lub stanowiące podnóża gór i noszące wtedy nazwę podgórze lub przedgórze – jeżeli występują w sąsiedztwie gór zrębowych jako ich część oddzielona uskokiem, ale nie mające charakteru gór. Wyżyna o płaskiej lub falistej wierzchowinie nosi nazwę płaskowyżu. Na wyżynach wyróżnia się następujące formy terenu:

- **równy** – płaskowyż o płaskiej wierzchowinie z niskimi nabrzmieniami o bardzo łagodnych stokach ze spadkiem do 3°;
- **falisty** – płaskowyż o pofałdowanej, słabo rozczłonkowanej wierzchowinie o deniwelacjach do 15 m – falistość na ogół tworzą naprzemiennie występujące wzniesienia i obniżenia, a nachylenia stoków nie są większe od 5°;
- **pagórkowaty** – jest najczęściej formą silnego i głębokiego rozczłonkowania wierzchowiny o pokrywie przeważnie lessowej przez gęstą sieć parowów i wąwozów o stromych zboczach od 9° do 20°, przy tym może mieć charakter rzeźby denudacyjno-ostańcowej lub glacialnej z deniwelacjami do 25 m i z bardzo zróżnicowanymi nachyleniami stoków;
- **wzgórzowy** – tworzą izolowane garby, wzgórza i pagóry lub całe zespoły wzniesień o znacznych wysokościach względnych od kilkudziesięciu do ponad 100 m, pozostałe z tektonicznego lub erozyjnego rozczłonkowania wyżyny. Wzgórza o płaskim wierzchołku i stosunkowo stromych stokach noszą nazwę płaskowzgórze.

II/64

Transparent – kalka milimetrowa w formacie A1 z narysowaną siatką kwadratów o boku 2 cm, służąca do wkreślenia siatki węzłów powierzchni próbnych losowych na kopię mapy gospodarczej.

I/§ 20.3. b

Troficzność – cecha pedogeniczna odmiany podtypu gleby określana na podstawie wysycenia kompleksu sorpcyjnego kationami o charakterze zasadowym do głębokości 100 cm od powierzchni gleby oraz występowania gatunków roślin o zróżnicowanych wymaganiach pokarmowych.

II/80

Trwale zrównoważona gospodarka leśna – według art. 6 ust. 1 pkt 1a ustawy o lasach, oznacza: *działalność zmierzającą do ukształtowania struktury lasów i ich wykorzystania w sposób i tempie zapewniającym trwałe zachowanie ich bogactwa biologicznego, wysokiej produktywności oraz potencjału regeneracyjnego, żywotności i zdolności do wypełniania, teraz i w przyszłości, wszystkich ważnych ochronnych, gospodarczych i socjalnych funkcji*

na poziomie lokalnym, narodowym i globalnym, bez szkody dla innych ekosystemów.

Do celów planowania urzędzeniowego przyjęto (według odpowiednich wytycznych paneuropejskich odnoszących się do poziomu operacyjnego) sześć kryteriów trwale zrównoważonej gospodarki leśnej oraz orientacyjne wskaźniki odpowiadające tym kryteriom:

- kryterium zachowania i odpowiedniego wzmocnienia zasobów leśnych i ich udziału w globalnym bilansie węgla,
- kryterium utrzymania zdrowia i witalności ekosystemów leśnych,
- kryterium utrzymania i wzmocnienia produkcyjnych funkcji lasu,
- kryterium zachowania, ochrony i odpowiedniego wzmocnienia biologicznej różnorodności w ekosystemach leśnych,
- kryterium zachowania i odpowiedniego wzmocnienia funkcji ochronnych w zagospodarowaniu lasów,
- kryterium utrzymania innych funkcji i uwarunkowań społeczno-ekonomicznych.

I/§ 79

Typ lasu – nowa jednostka siedliskowo-drzewostanowa, usytuowana – w ramach typu siedliskowego lasu – pomiędzy naturalnym zbiorowiskiem roślinnym a gospodarczym typem drzewostanu (GTD).

I/§ 23.2

Typ siedliskowy lasu (typ siedliska leśnego) – jest podstawową jednostką w systemie klasyfikacji siedlisk leśnych, obejmującą powierzchnie leśne o zbliżonych warunkach siedliskowych, wynikających z żyzności i wilgotności gleb, podobieństwa cech klimatu oraz ukształtowania terenu i jego budowy geologicznej. Obszary należące do tego samego typu siedliskowego lasu wykazują podobne zdolności produkcyjne i przydatność dla hodowli lasu. Typy siedliskowe lasu określa się oddzielnie dla terenów nizinnych, wyżynnych i górskich. Na obszarach tych wyróżniane mogą być typy siedliskowe lasu wymienione w tabelach.

Typy siedliskowe lasu terenów nizinnych

Grupy wilgotnościowe siedlisk	Grupy żyznościowe (troficzne) siedlisk				
	bory	bory mieszane	lasy mieszane	lasy	lasy łąkowe
suche	Bs	–	–	–	–
świeże	Bśw	BMśw	LMśw	Lśw	–
wilgotne	Bw	BMw	LMw	Lw	Lł
bagienne	Bb	BMb	LMb	Oł	OIJ

Typy siedliskowe lasu terenów wyżynnych i podgórszych

Grupy wilgotnościowe siedlisk	Grupy żywnościowe (troficzne) siedlisk			
	bory mieszane	lasy mieszane	lasy	lasy łąkowe
świeże	BMwyżśw	LMwyżśw	Lwyżśw	–
wilgotne	BMwyżw	LMwyżw	Lwyżw	Lłwyż
bagienne	–	–	–	OIJwyż

Typy siedliskowe lasu terenów górskich

Piętra klimatyczno-roślinne	Grupy wilgotnościowe siedlisk	Grupy żywnościowe (troficzne) siedlisk				
		bory	bory mieszane	lasy mieszane	lasy	lasy łąkowe
Regiel górny (strefa siedlisk wysokogórskich)		BWG	–	–	–	–
Regiel dolny (strefa siedlisk górskich)*	świeże	BGśw	BMGśw	LMGśw	LGśw	–
	wilgotne	BGw	BMGw	LMGw	LGw	LlG
	bagienne	BGb	BMGb	–	–	OIJG

* w krainie Karpackiej typy siedlisk BMG, BMGw, BMGb, LMG, LMGw mogą być wyróżniane z uwzględnieniem podziału regła dolnego na wysoki oraz niski.

II/p. 21.1

Odmiana typu siedliskowego lasu – cechą charakterystyczną odmian typu siedliskowego lasu i kryterium różnicującym jest naturalna rola lasotwórcza ważniejszych gatunków drzew leśnych, uwarunkowana ich zasięgiem terytorialnym (poziomym i pionowym) oraz naturalnym składem gatunkowym drzewostanów. Wyróżnia się:

- odmiany krainowe typu siedliskowego lasu wynikające z położenia w określonej krainie przyrodniczo-leśnej; tj. głównie ze zróżnicowania warunków klimatycznych; np. LMśw w krainie II oraz LMśw w krainie V.
- odmiany fizjograficzno-klimatyczne siedliskowego typu lasu wyróżniane na terenach wyżynnych i podgórszych oraz górskich ze względu na lokalne położenie (stok, ekspozycja, dolina, wierzchowina), wskazujących na potrzeby odmiennego planowania hodowlanego.

II/p. 21.2

Rodzaj siedliska leśnego – jednostka wyróżniana w ramach typu siedliska leśnego, odzwierciedlająca zróżnicowanie geologiczno-glebowe;

wykorzystywana w planowaniu hodowlanym (przy określaniu typu lasu).

II/p. 21.4

Stan siedliska leśnego – wyraża zgodność lub charakter niezgodności siedliska z jego naturalną postacią w lasach pozostających w stanie ekologicznej równowagi elementów siedliskowych i zbiorowisk roślinnych, niepodlegających presji szkodliwych działań człowieka i przemysłu. Siedliska nie będące w stanie naturalnym (z wyjątkiem nawożonych) to siedliska zazwyczaj niekorzystnie, sztucznie zmienione o zmniejszonej naturalnej żyzności. Przejawia się to w pogorszeniu właściwości wierzchnich warstw gleby i zmianach w zbiorowiskach roślinnych. Stan siedliska jest jego postacią czasową i może ulegać zmianie powodowanej czynnikami zewnętrznymi. Siedlisko nie będące w stanie naturalnym, przez samoregulację ekosystemu leśnego, może stopniowo wrócić do stanu normalnego, jeżeli ustanie oddziaływanie czynnika sprawczego. Proces ten można przyspieszyć głównie przez odpowiednie zabiegi gospodarcze i fitomelioracyjne. Przyjmuje się przy tym ogólną zasadę, że im żyźniejsze jest siedlisko, tym bardziej celowe jest podejmowanie takich działań:

- stan siedliska leśnego określany jest głównie na podstawie łatwo zmiennych składników ekosystemu leśnego, tj. drzewostanu (składu gatunkowego, budowy warstwowej, klasy bonitacji gatunków panujących), runa (składu gatunkowego, pokrycia), właściwości wierzchnich poziomów gleby (typu i podtypu próchnicy, właściwości fizycznych i chemicznych gleby, odmiany podtypu gleby) oraz warunków wodnych w glebie. Ustala się go przez porównanie wymienionych elementów ocenionych na badanej powierzchni z elementami uznanymi za typowe w danym obiekcie; elementy typowe mogą być ustalone także na podstawie lokalnego klucza rozpoznawania typów siedliskowych lasu,
- ogólne kryteria określania stanu siedliska leśnego podane są w tabeli na s. 137. Kryteria te należy uszczegółowić indywidualnie w ramach poszczególnych obrębów (dużych kompleksów leśnych) także na podstawie analizy gospodarki leśnej, lokalnego stanu skażenia atmosfery oraz warunków hydrogeologicznych i rozpoznania fitosocjologicznego.

Stan siedliska leśnego. Dla danego siedliska określa się tylko jeden stan, najważniejszy ze względów gospodarczych

Grupa stanów siedlisk	Stan siedliska	Symbol	Charakterystyka i cechy rozpoznawcze
Siedliska w stanie naturalnym i zbliżonym do naturalnego	Naturalny	N1	Biocenoza i biotop – zgodne; właściwości wierzchnich warstw gleby, typ próchnicy, drzewostan i runo niezmienione – zgodne z warunkami siedliska w stanie naturalnym. Skład gatunkowy i struktura warstwowa drzewostanów zgodna z gospodarczym typem drzewostanu
	Zbliżony do naturalnego	N2	Biocenoza i biotop – częściowo zgodne; właściwości wierzchnich warstw gleby, typ próchnicy i runo niezmienione – zgodne z warunkami siedliska w stanie naturalnym. Skład gatunkowy i struktura warstwowa drzewostanów niezgodna z gospodarczym typem drzewostanu
Siedliska zniekształcone lub przekształcone	Zniekształcony	Z1	Na skutek źle prowadzonej gospodarki leśnej aktualna produktywność siedliska jest obniżona nie więcej niż o jeden typ siedliskowy (w odniesieniu do produktywności potencjalnej)
	Silnie zniekształcony	Z2	Na skutek źle prowadzonej gospodarki leśnej aktualna produktywność siedliska jest obniżona o dwa typy siedliskowe (w odniesieniu do produktywności potencjalnej)
	Przekształcony	Z3	Siedliska: nadmiernie nawodnione, zawodnione, odwodnione lub silnie nawożone; w których dokonały się daleko idące zmiany jakościowe prowadzące do nowego układu ekologicznego i ukształtowania innego typu siedliska leśnego
Siedliska zdegradowane	Zdegradowany	D1	Siedliska na obszarach średnich imisji (II stopień), gdzie z reguły powstaje konieczność przebudowy istniejących drzewostanów. Aktualna produktywność siedliska jest obniżona o jeden – dwa typy siedliskowe (w odniesieniu do produktywności potencjalnej)
	Silnie zdegradowany	D2	Siedliska na obszarach silnych imisji (III stopień) oraz uszkodzenia gleby w stopniu umożliwiającym jeszcze rewitalizację siedliska (melioracje i zalesienie bez konieczności rekultywacji terenu). Aktualna produktywność siedliska jest obniżona o dwa – trzy typy siedliskowe (w odniesieniu do produktywności potencjalnej)
	Zdewastowany	D3	Siedliska na obszarach trwale zatrutych (wysokiego skażenia gleby) i dużego stałego zanieczyszczenia atmosfery, gdzie istnieje konieczność rekultywacji terenu, a w skrajnych przypadkach przekwalifikowania gruntu do nieużytku trwałego

- w trakcie prac siedliskowych wykonywanych na potrzeby praktyki leśnej mogą być wyróżniane następujące stany siedliska leśnego:
 - stan naturalny i zbliżony do naturalnego,
 - zniekształcony lub przekształcony,
 - zdegradowany.

II/p. 21.5

Typ lasu – jednostka wyróżniana w obrębie typu siedliskowego lasu, obejmująca płaty lasu o podobnych warunkach siedliskowych z właściwym dla nich względnie trwałym składem i strukturą drzewostanu oraz innych warstw roślinności. Wskazuje on ogólny cel hodowlany, wynikający z roli lasotwórczej gatunków drzew na danym siedlisku. Podstawą wydzielenia i nazewnictwa typu lasu jest skład gatunkowy drzewostanu, potencjalny dla warunków edaficznych danego typu siedliskowego lasu. W przypadku gdy typ lasu został wyróżniony także na podstawie innego kryterium ekologicznego, w jego nazwie należy uwzględnić to kryterium.

II/p. 21.6

Wariant uwilgotnienia siedliska – jednostka niższego rzędu, wyróżniana w ramach typu siedliska leśnego w celu uściślenia stosunków wilgotnościowych siedliska, kształtujących i różnicujących warunki ekologiczne życia lasu. Warianty uwilgotnienia wyróżniane są w zależności od rodzaju wody glebowej (gruntowa, opadowa, stokowa, zalewowa) oraz głębokości jej występowania w glebie w okresie wiosennym i długości okresu stagnowania w ciągu roku:

- **woda gruntowa** – (glebowo-gruntowa) tworzy w odkrywkach glebowych lustro w zasięgu warstwy wodonośnej, wykazuje z reguły sezonowe wahania poziomu o rozmaitej amplitudzie, okresowo może pojawiać się na powierzchni gleby. Głębokość zwierciadła wody gruntowej waha się w szerokich granicach i jest w dużym stopniu uwarunkowana głębokością zalegania warstw nieprzepuszczalnych,
- **woda opadowa, stagnująca** (glebowo-opadowa) – woda grawitacyjna podparta stagnująca, spotykana głównie na utworach cięższych; zatrzymująca się okresowo po roztopach wiosennych oraz obfitych opadach atmosferycznych latem na trudno przepuszczalnych warstwach lub poziomach gleb. Występuje okresowo, rzadziej przez cały rok; powoduje opadowe (odgórne) uwilgotnienie i oglejenie gleby,
- **woda stokowa** – woda spływająca po warstwach nieprzepuszczalnych na stokach w terenach wyżynnych i górskich,
- **woda zalewowa** – woda przepływowa rzek i strumieni, która wskutek ich sezonowego wylewu pojawia się okresowo na powierzchni gleby w dolinach rzecznych.

II/p. 21.3

Typologiczne powierzchnie siedliskowe – tworzą sieć punktów badań i dzielą się na: wzorcowe, podstawowe oraz pomocnicze. Miejsca badań terenowych należy lokalizować kierując się budową geomorfologiczną terenu, dotychczasowym rozpoznaniem siedlisk leśnych, składem gatunkowym i budową drzewostanów oraz składem gatunkowym roślinności runa. Do tego celu należy wykorzystać dostępne mapy: topograficzne, geologiczne, drzewostanów i siedlisk. Wskazania dotyczące lokalizacji podstawowych i pomocniczych typologicznych powierzchni siedliskowych i ich opisu podane są w tabeli:

Wskazania dotyczące lokalizacji typologicznych powierzchni siedliskowych

Rodzaj powierzchni	
podstawowa	pomocnicza
Zakres opisu	
Drzewostany starszych klas wieku	Drzewostany wszystkich klas wieku, oraz zręby itp.
Głęboka odkrywka glebowa – do 2,0 m w utworach luźnych, a w utworach zwięzłych do 1,5 m pogłębiona wierceniem do 2,0 m	Płytką odkrywka glebowa – do 0,5 m, pogłębiona wierceniem do 2,0 m w utworach luźnych, a w utworach zwięzłych do 1,5 m
Obejmująca charakterystyką wszystkie typy siedlisk leśnych i podtypy gleb występujące w badanym obiekcie	Jedna w wydzieleniu glebowym obejmującym gatunek gleby
Pełne zdjęcie fitosocjologiczne w drzewostanach od III klasy wieku, wyjątkowo od II klasy wieku w siedliskach lasowych	Określenie typu pokrywy runa oraz 3–5 gatunków różnicujących
Opis i pomiary drzewostanu	Opis drzewostanu

II/p. 29

Wzorcowe typologiczne powierzchnie siedliskowe – typowane są podczas zakładania powierzchni podstawowych. Za wzorcowe mogą być uznane podstawowe powierzchnie zlokalizowane w drzewostanach starszych klas wieku, o składzie gatunkowym drzewostanu i runa odpowiadającym warunkom siedliska (zgodnym z typem siedliskowym lasu), o zwarcium umiarkowanym lub pełnym. Ostatecznego ich wyboru dokonuje się spośród powierzchni podstawowych po zakończeniu prac terenowych i analizie zebranych materiałów opisowych. Wyniki z tych powierzchni wykorzystuje się do ustalenia lokalnej charakterystyki typów siedliskowych lasu i ich odmian fizjograficzno-klimatycznych oraz typów lasu, a także do określenia stanu siedliska. Wyniki analiz chemicznych gleb należy wykorzystać do lokalnej ich charakterystyki w ramach typów siedliskowych lasu, w tym określania odmian podtypów glebowych oraz do określenia stanu siedliska.

II/p. 30–31

Podstawowe typologiczne powierzchnie siedliskowe – wykonuje się w celu zebrania możliwie pełnych informacji o zróżnicowaniu warunków siedliskowych obiektu – charakterystyki jednostek glebowych i siedliskowych. Opis podstawowej typologicznej powierzchni siedliskowej obejmuje:

- opis położenia powierzchni i szkic sytuacyjny,
- opis profilu glebowego,
- opis roślinności (drzewostanu i runa),
- diagnozę siedliskową, w tym określenie stanu siedliska, określenie typu lasu.

II/p. 38

Pomocnicze typologiczne powierzchnie siedliskowe, na których zakres wykonywanych prac jest ograniczony (nie dostarczają pełnego zakresu informacji jak powierzchnie podstawowe), wykonuje się głównie w celu ustalenia przebiegu granic jednostek glebowych i siedliskowych. Opis pomocniczej typologicznej powierzchni siedliskowej powinien zawierać dane dotyczące: położenia, roślinności (drzewostanu, typu pokrywy runa, gatunków różnicujących) i gleby wraz z diagnozą siedliskową.

II/p. 40

Uboczne użytkowanie lasu uwzględnia:

- możliwości pozyskania żywicy, kory garbarskiej (dębu i świerka), choinek, stroiszu, cetyny, ziół, kruszyw mineralnych itp.,
- bazy roślin runa leśnego, możliwości ich użytkowania oraz potrzeby w zakresie odnawiania i ochrony,
- możliwości użytkowania gruntów związanych z gospodarką leśną (oraz orientacyjne na gruntach nieleśnych).

I/§ 105.2

Udatność – procent pokrycia powierzchni uprawy wyrażony w ułamku dziesiętnym.

I/§ 37.4

Udział powierzchniowy – powierzchnia zajmowana przez dany gatunek w stosunku do całej powierzchni pododdziału.

I/§ 31.2

Uprawy – odnowienia i zalesienia oraz odnowienia na gniazdach o zarzewieniu 0,3 lub 0,4 po cięciu uprzątającym rębnią gniazdową zupełną (IIIa), od chwili ich powstania do osiągnięcia zwarcia.

I/§ 14.8.1. a

Uziarnienie (skład granulometryczny) profilu glebowego *zob.* Gatunek gleby

Użytki przedrębne – drewno projektowane do pozyskania w ramach czyszczeń późnych i trzebieży (CP, TW, TP).

I/§ 94.1

Użytki rębne dzielą się na:

- **zaliczone na poczet przyjętego etatu** – obliczane i przyjmowane dla poszczególnych gospodarstw w obrębie leśnym; suma etatów przyjętych dla gospodarstw stanowi etat przyjęty dla obrębu leśnego, zaś suma etatów obrębów leśnych – etat przyjęty dla nadleśnictwa,
- **niezaliczone na poczet przyjętego etatu** – obejmują: uprzątnięcie płazowin, nasienników, przestojów i przedrostów (niezaliczonych do wartościowych dla hodowli lasu), usunięcie drzew z innych przyczyn (w tym w wyniku: poszerzenia linii podziału powierzchniowego, pasów przeciwpożarowych lub dróg pożarowych, wyłączenia gruntów leśnych z produkcji po orzeczeniu zmiany uprawy leśnej na inny rodzaj użytkowania, pozyskiwania drzew z zadrzewień).

I/§ 88

Wariant uwilgotnienia siedliska *zob.* Typ siedliskowy lasu/Wariant uwilgotnienia siedliska

Warstwy bazy geometrycznej (w SLMN) – w bazie geometrycznej wyróżnia się warstwy podstawowe i pochodne. Warstwy podstawowe dzielą się na obligatoryjne i fakultatywne. Warstwy fakultatywne dzielą się na warstwy o określonej strukturze oraz warstwy o niestandardowej strukturze. Warstwy pochodne generowane są z warstw podstawowych. Dla warstw podstawowych lista atrybutów zredukowana jest do niezbędnych identyfikatorów. Obiekty poligonowe i liniowe przechowywane są w prostym formacie wektorowym *ESRI Shape File*, natomiast dane o obiektach punktowych znajdują się w całości w bazie opisowej systemu LAS.

E6/1/1

Warstwy podstawowe obligatoryjne – warstwy konieczne do funkcjonowania systemu informacji przestrzennej w nadleśnictwie. Struktura tych warstw, zakres informacyjny, procedury tworzenia, kontroli i aktualizacji są określone Standardem LMN.

Warstwy podstawowe fakultatywne o określonej strukturze – warstwy, których struktura, zakres informacyjny, procedury tworzenia, kontroli i aktualizacji są określone standardem LMN, ale decyzję o ich

powstaniu podejmuje nadleśniczy. Warstwy te nie są konieczne do funkcjonowania systemu informacji przestrzennej nadleśnictwa.

Warstwy podstawowe fakultatywne o niestandardowej strukturze – dowolne warstwy mapy numerycznej. Decyzja o strukturze, zakresie informacyjnym należy do nadleśniczego.

Warstwy pochodne – warstwy generowane z warstw obligatoryjnych i warstw fakultatywnych o określonej strukturze, przez aplikację do aktualizacji mapy numerycznej *Aktualizator LMN*. Zadaniem tych warstw jest udostępnienie informacji zawartych w geometrycznej bazie danych dla oprogramowania użytkowego w nadleśnictwie. Struktura i zakres informacyjny tych warstw jest określony standardem LMN. Aktualizacja warstw pochodnych ogranicza się do ich ponownego utworzenia. Procedury kontrolne nie są dla tych warstw definiowane, a ich poprawność wynika z poprawności warstw podstawowych

E6/1/2

Wiek drzewostanu – ustala się przez dodanie liczby lat, jakie upłynęły od czasu inwentaryzacji dla poprzedniego planu urządzenia lasu. W przypadku dostrzeżenia błędów wiek należy sprawdzić i skorygować. Wiek ustala się z dokładnością:

- 1–2 lat w uprawach i młodnikach Ia klasy wieku,
- 4 lat w młodnikach Ib klasy wieku,
- 6 lat w drągowinach II klasy wieku,
- 10 lat w drzewostanach III i IV klasy wieku,
- 10–20 lat w drzewostanach starszych.

W przypadku znacznej rozpiętości wieku drzew danego gatunku drzewa należy podzielić na dwie lub więcej grup wiekowych i w zależności od udziału każdej z tych grup – podać skład gatunkowy i przeciętny wiek. Jeżeli w drzewostanie wszystkie gatunki wykazują różnowiekowość, to wiek określa się dla każdego gatunku. Przy określaniu przeciętnego wieku nie należy brać pod uwagę wieku pojedynczych drzew młodszych lub starszych. W uprawach i młodnikach sztucznego pochodzenia, założonych w minionym okresie gospodarczym, wiek należy określać z dokładnością do 1 roku; wieku pojedynczych drzew starszych (przedrostów) oraz młodszych (pochodzących z poprawek i uzupełnień) nie należy brać pod uwagę. Wiek upraw trzeba określać według faktycznego wieku sadzonek; nie należy się kierować tylko rokiem założenia uprawy.

I/§ 32

Wiek rębności – wyznacza czas osiągnięcia celu gospodarowania i określa się jako:

- **przeciętny wiek rębności** dla głównych gatunków drzew w obrębach leśnych (odnoszony do gatunków panujących w drzewostanach), a przyjmowany dla: sosny, świerka, jodły, dębu i buka na podstawie wykazu, uzgodnionego w ministerstwie właściwym do spraw środowiska, dla pozostałych zaś gatunków ustalany podczas KTG, z zaleceniem, aby przyjmować go według poprzedniego planu urządzenia lasu, z uwzględnieniem żyzności siedliska i stanu zdrowotnego, w następujących orientacyjnych wysokościach:
 - modrzew, klon, jawor, jesion – około 100 lat,
 - grab, lipa, brzoza, olsza – około 80 lat,
 - osika, olsza odroślowa – około 60 lat,
 - topola i olsza szara – około 40 lat,
- **wiek rębności drzewostanów, nazywany wiekiem dojrzałości rębnej drzewostanu lub wiekiem dojrzałości drzewostanu do odnowienia**, określany dla poszczególnych drzewostanów podczas taksacji. Określenie indywidualnego wieku dojrzałości rębnej drzewostanu pozwala na zdecydowane odejście od schematycznego podziału drzewostanów na: bliskorębne, rębne i przeszlorębne, w kierunku elastycznego projektowania terminu rozpoczęcia procesu odnowienia w drzewostanie: znacznie wcześniejszego – niż przeciętny wiek rębności gatunku panującego – np. w wypadku przebudowy, ale też znacznie późniejszego, np. w wypadku drzewostanu o dobrym stanie zdrowotnym, pełniącego niezastąpioną rolę w ekosystemie.

Przeciętny wiek rębności służy przede wszystkim do obliczenia etatów według dojrzałości w gospodarstwach: O, GZ, GPZ. Przeciętny wiek rębności gatunku panującego w drzewostanie może, lecz nie musi, być zgodny z wiekiem rębności (wiekiem dojrzałości rębnej) tego drzewostanu.

Dla drzewostanów młodszych (dla których określa się dwucyfrową jakość hodowlaną) wiek rębności drzewostanu utożsamia się z przeciętnym wiekiem rębności określonym dla głównego (panującego) gatunku drzewa w obrębie leśnym, natomiast dla drzewostanów starszych lub zakwalifikowanych do przebudowy (dla których określa się jednocyfrową jakość techniczną) wiek rębności drzewostanu (nazywany też wiekiem dojrzałości rębnej drzewostanu lub wiekiem dojrzałości do odnowienia drzewostanu) określa się dla każdego drzewostanu oddzielnie.

I/§ 24.2, § 83

Ustalając **gotowość drzewostanu do odnowienia**, powinno się wziąć pod uwagę:

- kryteria przeciętne dla kraju oraz dla krain przyrodniczo-leśnych (podane w części V tomu 3 IUL, w tabelach 1–5); w przypadku braku danych dla danej krainy należy wziąć pod uwagę kryteria dla kraju lub

- krainy najbardziej zbliżonej pod względem warunków przyrodniczych (zgodnie z zaleceniami podanymi pod każdą z tabel),
- lokalne warunki przyrodnicze (ilość opadów, mikroklimat, położenie itp.),
- stan konkretnego drzewostanu, zwłaszcza warunki glebowe, warunki wilgotnościowe oraz rodzaj i ilość światła dochodzącego do dna lasu.

III/167

Wniosek o zatwierdzenie planu urządzenia lasu zawiera następujące składniki:

- ogólny opis lasów nadleśnictwa zawierający wszystkie zestawienia i tabele dotyczące całego nadleśnictwa wraz z programem ochrony przyrody,
- wykazy projektowanych cięć użytkowania rębного, według poszczególnych obrębów leśnych,
- mapy przeglądowe według obrębów leśnych (drzewostanów, siedlisk, cięć rębnych) oraz mapę sytuacyjną obszaru w granicach terytorialnego zasięgu nadleśnictwa i mapę sytuacyjno-przeładową funkcji lasu.

Co najmniej taki sam zbiór składników planu urządzenia lasu, jaki został przedłożony do zatwierdzenia, podlega przechowywaniu w archiwum RDLP (w odpowiedniej składnicy dokumentacji urządzeniowej).

Do nadleśnictw przekazuje się dodatkowo opisy taksacyjne (w formie bazy danych opisowych, przenoszonej bezpośrednio do SILP-LAS) oraz mapy numeryczne (w formie bazy danych geometrycznych, która – po przeprowadzeniu kontroli przewidzianej w standardzie LMN – przenoszona jest do SILP).

Decyzję o ewentualnym wydruku i oprawie opisów taksacyjnych dla nadleśnictwa, RDLP i leśnictw (według stanu na pierwszy dzień obowiązywania planu urządzenia lasu), oraz odpowiadających tym opisom map gospodarczych i przeglądowych, podejmuje przewodniczący KTG (odpowiednio podczas I lub II KTG).

Projekt planu urządzenia lasu staje się planem urządzenia lasu po jego zatwierdzeniu – decyzją ministra środowiska.

I/§ 131

Wody gruntowo-glebowe – cecha pedogeniczna odmiany podtypu gleby określająca wody stokowe i źródłiskowe, wpływające na rozwój i właściwości gleb na całej głębokości profilu. Są to odmiany: stokowe i źródłiskowe.

II/81

Wskazania gospodarcze – są syntetycznym zakończeniem wykonanego na gruncie opisu taksacyjnego i tworzą podstawę do zestawienia zadań gospodarczych na najbliższy (w zasadzie dziesięcioletni) okres obowiązywania planu urządzenia lasu. Wszelkie wskazania gospodarcze doty-

częste użytkowania, hodowli i ochrony lasu oraz innych czynności gospodarczych powinny uwzględniać perspektywiczne, średniookresowe i doraźne cele gospodarki leśnej oraz odpowiadać bieżącym potrzebom lasu. Przy określaniu sposobów postępowania gospodarczego należy stosować obowiązujące zasady i wytyczne, z uwzględnieniem lokalnych warunków gospodarowania.

I/§ 46.1–3

Wtrącenia materiałów węglanowych – cecha geogeniczna odmiany podtypu gleby określana jako bryły materiału węglanowego lub odłamki skał węglanowych w przestrzeni poziomu glebowego (nie dotyczy rędzin i pararędzin).

II/82

Wydzielenie siedliskowe – podstawowa jednostka kartograficzna siedlisk leśnych. Wydzielenie to w swym zasięgu jest jednolite pod względem typu, odmiany, wariantu, rodzaju i stanu siedliska.

II/p. 43

Wykaz projektowanych cięć rębnych – jest składnikiem planu urządzenia lasu, ilustrującym, wraz z mapą przeglądową cięć, możliwości lokalizacji – zgodnie z wymaganiami ładu przestrzennego i czasowego – wstępnych wskazań gospodarczych zapisanych na gruncie w kartach dokumentu źródłowego opisu taksacyjnego lasu, jak również możliwości lokalizacji etapów obliczonych. Sporządza się go dla obrębu leśnego (z podaniem symbolu gospodarstwa przy każdej pozycji wykazu), w kolejności oddziałów i pododdziałów, w tym oddzielnie dla poszczególnych działek manipulacyjnych (działek zrębowych, pasów, smug itp.). Jeżeli działka manipulacyjna przebiega przez kilka pododdziałów, to otrzymuje taki sam numer (kolejny w ramach ostępu), a łączna powierzchnia tej działki powinna być w wykazie podsumowana. Działek manipulacyjnych nie przydziela się na poszczególne lata dziesięciolecia.

I/§ 98.1–5

Wyłączenie taksacyjne – każdy opisywany w oddziale szczegół, dla którego na mapie gospodarczej i w opisie taksacyjnym ustala się powierzchnię (wchodzącą w skład sumy powierzchni oddziału). Wyłączenia taksacyjne, którym nadaje się małe litery alfabetu łacińskiego, nazywają się pododdziałami, pozostałe natomiast – liniowymi wyłączeniami nieliterowanymi.

I/§ 14.1

Wysokość drzewostanu – przeciętną wysokość drzewostanu należy określać dla poszczególnych gatunków drzew wchodzących w skład drzewostanu,

oddzielnie dla każdego piętra, od 1 m wwyż, w zaokrągleniu do pełnych metrów, na podstawie pomiarów 5–10 drzew, wykonanych w miejscach reprezentatywnych dla danego drzewostanu (w zasadzie na tych samych drzewach, na których wykonano pomiar pierśnicy).

I/§ 35.2

Wysokość nad poziomem morza – określa się na podstawie odpowiednich map topograficznych (o skali nie mniejszej niż 1:25 000), z numerycznego modelu terenu (o cięciu warstwicowym nie większym niż 10 m) lub ze wskazań GPS (o precyzji określania wysokości około 10 m).

I/§ 23.6

Występowanie gatunków domieszkowych:

- pojedynczo – jeżeli domieszka występuje dość licznie i równomiernie w całym drzewostanie,
- miejscami – jeżeli domieszka występuje nierównomiernie, tylko w pewnych częściach drzewostanu.

I/§ 31.4

Wytrącenia pedogeniczne – cecha pedogeniczna odmiany podtypu gleby określana jako wytrącenia w profilu glebowym na różnych głębokościach. Są to odmiany: scementowane, węglanowe, żelaziste, próchniczo-żelaziste, orszynowe, zaciekowe.

II/81

Wytyczne do zmian granic i numerów oddziałów:

- utrzymanie, w możliwie największym stopniu, dotychczasowego podziału powierzchniowego i dotychczasowej numeracji oddziałów,
- powierzchnie oddziałów oraz przebieg linii i ich szerokość dla nowo przyjętych gruntów powinny być dostosowane do podziału powierzchniowego całego obiektu,
- zmiany granic oddziałów dla terenów górskich, podgórskich i wyżynnych, należy przedstawiać na mapach z warstwicami,
- nowe oddziały, utworzone w wyniku przyjęcia gruntów, oznacza się numerami oddziałów przyległych z dodaniem dużych liter alfabetu łacińskiego lub kolejnymi numerami następującymi po najwyższym numerze w obrębie; można również przyjmować numery z istniejących przerw w numeracji,
- w opisach taksacyjnych należy odróżnić linie projektowane od linii istniejących, podając dla projektowanych – powierzchnię oraz miąższość grubizny brutto, przewidzianą do pozyskania w ramach poszerzenia tych linii.

I/§ 9.3

Zabagnienie gleb torfowych i mułowych – cecha pedogeniczna odmiany podtypu gleby określona na podstawie stopni rozkładu torfu i mułu oraz aktualnej struktury agregatowej materiału organicznego. Wyróżnia się odmiany: silnie zabagnioną, średnio zabagnioną, słabo zabagnioną.

II/81

Zadrzewienie (wskaźnik zadrzewienia) – do określenia wskaźnika zadrzewienia stosuje się *Tablice zasobności i przyrostu drzewostanów*, zestawione przez B. Szymkiewicza (Wydanie V, PWRiL, Warszawa 1986). Dla sosny należy stosować tablice *A – silniejsze zabiegi pielęgnacyjne*, natomiast dla dębu i buka – tablice *B – słabsze zabiegi pielęgnacyjne*. Dla gatunków nie objętych *Tablicami zasobności i przyrostu drzewostanów* należy stosować tablice gatunków drzew o zbliżonej dynamice rozwoju:

- dla topoli i wierzby – według osiki,
- dla klonu, jaworu i lipy – według buka,
- dla wiązu i grabu – według dębu,
- dla pozostałych gatunków nie objętych tablicami – według brzozy.

Wskaźnik zadrzewienia drzewostanu należy ustalać na podstawie stosunku oszacowanej miąższości grubizny drzewostanu na 1 ha (zasobności) do zasobności grubizny tabelarycznej – dla tego samego gatunku drzewa, o tej samej klasie bonitacji drzewostanu i w tym samym wieku – określonej w tablicach jako łączna zasobność grubizny drzewostanu głównego i podrzędnego. Ten sposób określania wskaźnika zadrzewienia obowiązuje w drzewostanach, w których wszystkie gatunki wchodzące w jego skład wykazują miąższość grubizny.

- W drzewostanach mieszanych, z powodu braku odpowiednich tablic, wskaźnik zadrzewienia należy obliczać dla całego drzewostanu (jako sumę zadrzewień gatunków wchodzących w skład tego drzewostanu).
- Dla upraw i młodników niewykazujących miąższości grubizny, wskaźnik zadrzewienia przyjmuje się jako równy udatności (procentowi pokrycia powierzchni, wyrażonemu w ułamku dziesiętnym).
- W młodnikach mieszanych, w których tylko część gatunków wykazuje miąższość grubizny, obowiązuje również sposób określania wskaźnika zadrzewienia według procentu pokrycia powierzchni.
- W drzewostanach dwupiętrowych wskaźnik zadrzewienia określa się oddzielnie dla każdego piętra.
- W klasie odnowienia i klasie do odnowienia, wskaźnik zadrzewienia podaje się oddzielnie dla starodrzewu i dla młodego pokolenia, w każdym przypadku – w odniesieniu do powierzchni manipulacyjnej drzewostanu.

Wskaźnik zadrzewienia określony podczas taksacji podlega – podobnie jak oszacowana w drzewostanie miąższość grubizny – korekcie, w wyniku odpowiedniego wyrównania (z zastosowaniem równań regresji) miąższości oszacowanej w drzewostanach do miąższości całych klas lub

podklas wieku, ustalonej w wyniku pomiaru miąższości w warstwach gatunkowo-wiekowych, zgodnie z zasadami przyjętej statystycznej metody reprezentacyjnej.

I/§ 37

Zagęszczenie drzew – określają wskaźniki zagęszczenia przyjęte na podstawie odpowiednich tablic liczby drzew w drzewostanach. Do czasu wprowadzenia takich tablic do praktyki, pojęcie „zagęszczenie” wykorzystuje się do oceny wskaźnika zagęszczenia w warstwach drzewostanu o zwarciu pełnym, umiarkowanym i przerywanym:

- zwarcie pełne:
 - zagęszczenie nadmierne (przegęszczone młodniki, np. w wyniku naturalnego odnowienia świerkiem),
 - zagęszczenie bardzo duże (drzewa stosunkowo cienkie, często występują znaczne ilości posuszu),
 - zagęszczenie duże;
- zwarcie umiarkowane:
 - zagęszczenie umiarkowane oraz umiarkowane miejscami duże,
 - zagęszczenie umiarkowane miejscami przerywane,
- zwarcie przerywane:
 - zagęszczenie przerywane oraz przerywane miejscami umiarkowane,
 - zagęszczenie przerywane miejscami luźne.

I/§ 34.3

Zalesienia porolne – drzewostany rosnące na gruntach porolnych w pierwszym pokoleniu, a także w drugim pokoleniu, jeżeli w pierwszym, z powodu chorób grzybowych, nie dotrwały one do wieku dojrzałości rębnej.

I/§ 26.5

Zasobność miąższości grubizny drzewostanów na 1 ha – określana jest szacunkowo w ramach taksacji, z wykorzystaniem relaskopowych powierzchni próbnych, dla gatunków wchodzących w skład drzewostanu, przy czym wyniki szacunku należy zaokrąglić do 5 m³. Miąższość grubizny drzew opisanych jako przestoje, nasienniki i przedrosty oraz miąższość drzew określonych jako zadrzewienia należy szacować dla całej powierzchni pododdziału podczas taksacji (według gatunków drzew z dokładnością do 1 m³). Dopuszcza się przy tym uproszczony sposób określania miąższości na podstawie przeciętnych elementów pierśnicy i wysokości oraz liczby drzew. Sposób ten może być również stosowany przy określaniu zasobności płazowin. Oszacowana podczas taksacji drzewostanu zasobność grubizny podlega korekcie, polegającej na jej odpowiednim wyrównaniu (z zastosowaniem równań regresji), do miąższości ustalonej dla klas i podklas wieku, w wyniku pomiaru miąższości

– statystyczną metodą reprezentacyjną – w warstwach gatunkowo-wiekowych. Po korekcie następuje ostateczne określenie miąższości w drzewostanie, tj. miąższości na całej powierzchni (w zaokrągleniu do 5 m³) oraz zasobności na 1 ha (w zaokrągleniu do 1 m³), wraz z obliczeniem zadrzewienia.

I/§ 42

Zgodność składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem – w ocenie stopnia zgodności składu gatunkowego drzewostanu z siedliskiem wyróżnia się dwie grupy drzewostanów:

- uprawy i młodniki, które porównuje się z orientacyjnym składem gatunkowym upraw, przyjętym w poprzednim planie urządzenia lasu,
- pozostałe drzewostany, które porównuje się z gospodarczym typem drzewostanu (GTD) – jako wzorcem – ustalonym podczas I KTG dla poszczególnych siedlisk, z uwzględnieniem GTD określanego dla każdego drzewostanu.

I/§ 40.1

Zręby – powierzchnie pozbawione drzewostanu w ciągu ostatnich 2 lat, a w razie kłęsk żywiołowych w ciągu ostatnich 5 lat.

I/§ 14.8.2. b

Zwarcie – wynika ze stopnia konkurowania koron drzew i określane jest w czterostopniowej skali:

- pełne (korony drzew stykają się brzegami lub częściowo zachodzą na siebie),
- umiarkowane (między koronami występują wąskie przerwy, w tym przerwy, w które zmieścić się może jedno drzewo),
- przerywane (między koronami występują szerokie przerwy, w które łatwo zmieści się jedno, a nawet dwa drzewa),
- luźne (w drzewostanie brak konkurencji między drzewami).

W drzewostanach o budowie przerębowej określa się zwarcie pionowe, w skali czterostopniowej – jak wyżej.

I/§ 34.1–2

Do książki dołączona jest płyta CD
„Materiały uzupełniające do instrukcji urządzania lasu”
oraz
„Standard leśnej mapy numerycznej”

Skład i łamanie

C&C Poligrafia DTP Druk

ul. Marka Hłaski 10a

01-689 Warszawa

tel.: (+48 22) 832 40 22, 832 40 33

fax (+48 22) 832 20 00

e-mail: rczerwinski@pracowniacc.pl

www.pracowniacc.pl

Druk